

SLNEČNÍK

KULTÚRNO-LITERÁRNY ČASOPIS

5

09 / 2016

Obsah

-
- 3 **Úvodník**
 - 4 **Zuzana Martišková, poézia**
 - 8 **Rudolf Majtán: Volanie domoviny**
(poviedka)
 - 16 **Matej Matúš: Útržky z Blízkeho východu** (cestopis)
 - 22 **Juraj Mirilovič: Na periférii života** (zlomky tvorby)
 - 24 **Miloslav Špoták: Mŕtve nesmrteľné** (meta-experiment)
 - 26 **Ľudmila Kömivešová: Sedem dní do pohrebu** (knížná recenzia)
 - 28 **Lucia Huňadyová, poézia**
 - 32 **Juraj Majtán: Iba slová** (poviedka)
 - 36 **Zoltán Kőrös: The Stooges odtrhnutí z reťazí** (hudobný antikvariát)
 - 43 **Damian Čataj, poézia**
 - 45 **Zuzana Antares, spovedala Lucia Lenická** (rozhovor)
 - 50 **Dôležité! (záverečník)**

Úvodník

Milí naši čitatelia, s potešením vám predkladáme piate číslo Slniečnika. Ak máme hneď na úvod opäť poďakovať Nitrianskej komunitnej nadácii a programu Reydel pre Nitru 2016 za finančnú podporu, je práve teraz na mieste spomenúť aj zvláštny bod septembrového obsahu. Ešte na začiatku, pri koncipovaní obsahového zamerania časopisu, sme sa, redakční nadšenci, zhodli na tom, že budeme dávať priestor tvorbe ľudí aj z marginálnych skupín nášho sociálneho spoločenstva. V tomto čísle sa nápad prvýkrát podarilo uskutočniť. Ak aj vy, milovníci umenia, viete o niekom, kto svoj neľahký osud filtruje na papier, neváhajte a dajte nám vedieť. Všetky vaše príspevky v našej mailovej schránke (slnecnik.redakcia@gmail.com) sú pre nás olejom do motora, ďakujeme. Ospravedlňujeme sa tým, ktorých sme doposiaľ museli z rôznych dôvodov odmietnuť, avšak vytrvalosť úspech prináša :) Zároveň vám odporúčam vytrvať aj v čítaní piateho Slniečnika až do konca - zvláštnym ovocím (čerešňou, jablkom, čo komu chutí), ktoré nám na našich listoch dozrelo, je rozhovor s fascinujúcou bytosťou, čarodejnicou Zuzanou Antares. Nech vás sila sprevádza!

Lucia Lenická

Zuzana Martišková

poézia

(ŠPENDLENIE JESENE I)

Len v básňach zrejú staré jablone
do formy perál z baroka.
Diery sú dané v zákone.
Sny ciachované raz do roka.
A ja som stále zrelá tajiť dužinu,
pod šupkou vrások zakríknutá.
Babiemu letu kladiem za vinu,
že sa k nej červík neprevrтал.

(ŠPENDLENIE JESENE II)

Hodím ti dľaň ešte v rukáve,
papier a nožnice.
Strihanie bolo by boľavé,
prilož ju radšej na líce.
Múku z kôrky
trochu drapľavej
stieraj nenápadne.
Nech smiem si trúfať nadalej,
kým do rýh nezapadneš.

(ŠPENDLENIE JESENE III)

Vietor si hľbi diery do altánkov.
A jeseň skladá presušené prádlo.
Žehliť si úsmev,
matne burčiakový,
už by mi ani nenapadlo.
Teplo si kúpim v sekáči.
Vyfarbím sa ti
holým krkom.
Vlnené očka nežmúria.
Aspoň, že ty si
na mňa mrkol...

(PLEXISKLOVÁ)

Podchody hltajú
šlapaje bez zapítia
drhnú sa nahlas podrážkami

Žuvačky lobujú nástupištia
kým sa chytia
na sivé tácky
pod nohami

A neón fotí vlhké tiene
tridsaťkrát do hodiny

S veľrybou na skle
pózujeme
na záber
tichomilný...

(ŠMYKLAVÁ)

Sú dni
s chuťou tanca na ľade,
s nohami od seba,
bez korčúľ,
kedy aj mačka
s rutinou nepradie
ležérne zvalená,
ako prv.

Len nie je vhodné
nechať rozrobené básne.

V kóme sa skrátka nedá žiť.

Som ten somár,
čo mu bolo dobre,
tak sa šiel
trocha
prizabiť.

”

Zuzana Martišková (1971) žije a tvorí v Topolčanoch. Povoláním je učiteľka na strednej škole a vo voľných chvíľach sa venuje písaniu a spievaniu v kapele. Je členkou Literárneho klubu TakSi v Topolčanoch. V rámci literatúry má široký záber; keďže píše pre rôzne vekové

kategórie a pohybuje sa v rôznych žánroch. So svojou prózou a poéziou sa úspešne zúčastnila mnohých literárnych súťaží (napr. LiterárneTopolčany, Senica, Prešov, Šurany, Stará Lubovňa, Trnava...), kde pravidelne obsadzuje popredné miesta.

(VYSIELANÁ)

Stena mala vyhádzanú kožu
zo zásuvky tieklo čierne oko
a ja
vo fasáde odrazu

Včerajší prídel slov
ukradnúť mi môžu
ak pôjdu vôkol

beriem to
byť chvíľu nemá
verná len 2D obrazu

Ak ma tu nájdeš
dopíjať signál
prívelmi netlač na city

Možno som kanál
medzitým prepla
a mám ho
aj do dna
dopitý.

(MLČIVÁ)

... aj dnes
si prišiel k polnoci
z prsta ti voňal háčik
a ústa po silone.

Počkám.

... kým zaplavia ťa riasy.

Ja budem fajčiť na balkóne
a užiť oči
na sieti
skôr
než ťa do nej zbalím
a zo šupín ti vyplavím
podvodné rituály.

(HOROSKOP(O)VINY)

(kuplet)

Amor – strelec priniesol si bumerang.
Ani za svet nechce byť už viac sám.
Zaliala ho vášne vlna horúca.

Vodnár sa mu dáva napiť,
len ho trápi,
či sa trafí
do srdca.

Bledá panna schovala sa za rukáv.
Pod viečkami migréna jej prepuká.
Pre ňu strelec chce sa zničiť.
Má ju rád.

Váham sa to nechce zväziť,
celý výjav majú v paži
akurát.

Transparenty lemované paspartou,
blíženci mu držia palce pred štartom.
Po bruchu sa ledva ryby priplazia.

Kozoroh i baran s býkom
povzbudzujú hlasným krikom
budúceho víťaza.

V strede tróni lev – kráľ zvierat znudene.

Čaká,
že rak – sekundant sa priženie.
Škorpík všetko pozoruje po očku.

Napätie už môžeš krájať.
Už mohli byť šťastní dvaja...

... keby ráčik
nezaradil
spiatočku.

(ČIERNA)

Stvoril som drozdy
s hlavičkami.
Strhnuté iba z plagátov.

Z tých drobných bodkovaných písmen.

Na čierne kempujú medzi nami,
s fazónou sem-tam obliatou,
neviditeľné,
kým tu my sme.

Píšu si vlastné epitafy.
Logicky –
v striedavom rýme.
Snáď sa nám
jeden z nich
nepritrafí,
Keď im to
po tme
naivne
uveríme.

Rudolf Majtán

poviedka

(VOLANIE DOMOVINY)

Po takmer roku strávenom na slnečnom Cypre som potreboval radikálnu zmenu. Naskytla sa mi príležitosť okúsiť opačný extrém – chladné severské Nórsko. O tejto krajine som vedel hlavne to, že sú tam dobrí lyžiari, blond ženy, fjordy a v nich lososy a hlavné mesto sa volá Oslo. V neposlednom rade, že sa tam dá aj dobre zarobiť. Viac informácií som ku šťastiu ani nepotreboval. Pred cestou sme boli agentúrou nenápadne upozornení na odlahlosť lokality od civilizácie. Nebral som to ako hendikep, keďže z predchádzajúceho pôsobiska som mal z nadbytku ľudí už plný žalúdok. Po drobných inštrukciách nám boli zakúpené letenky a o pár dní sme už boli na mieste a spoznávali miestne pomery. Najprv nám ukázali fabriku, kde sme mali pracovať. Bola to továreň na spracovanie lososov. Potom nám predstavili naše dočasné bydlisko. Kto si myslí, že Cvrčkovce sú všivavá diera, ten určite ešte neochutnal atmosféru tohto miesta. Dovolím si tvrdiť, že lokalita bola taká zašitá od civilizácie, že si nezaslúži ani poštovú adresu či nebudaj oficiálne pomenovanie. Pod oknami fjord plný makrel a lososov. Všade naokolo lesy, v ktorých sa prehánali srnky a húkali sovy. Čistý vzduch. Pokoj. Panenská príroda. Prvý mesiac sme boli aj my z toho úplne pať. Tento nečakaný benefit sme sa snažili aj prakticky využiť. Napríklad ja som obnovil môj záujem o jogínske dychové cvičenia a každé ráno a večer pracovali pľúca na plné obrátky, aby sa prečistili od zvyškov smogových častíc z predchádzajúceho veľkomesta. Tiež som sa začal prechádzať okolo stromov a skál, so zámerom nabráť do tela čo najviac záporných iónov. Na začiatku bolo pre mňa toto pracovné povyzrazenie do cudziny v podstate liečebným pobytom. Po prvom mesiaci však nadšenie opadlo. Príčinou bol takmer nepretržitý dážď a veľmi vzdialená občianska vybavenosť. Najbližší obchod bol asi sedem kilometrov, fabrika šesť. Agentúra nám večne sľubovala bicykel, len sme ho nikdy nedostali. Najlepšie bolo chodiť v práci na internet, kde som si čítal každý týždeň správy od kamošov a brata, ako bolo cez víkend fajn v meste. To ma vždy išlo poraziť, keďže najbližší bar či diskotéka boli vzdialené asi 50 kilometrov. Niekedy som v takýchto momentoch nahradil vo svojom slovníku termín panenská príroda za drsnú divočinu.

V chatke sme bývali piati. Kamoš Matej, postarší český párik Valika a Mirek, moja maličkosť a posledným členom bol svojrázny švédsky spoluobčan Gustaf. Tento päťdesiatnik vyštudoval zamlada matematiku na prestížnej štokholmskej univerzite. Lenže v bežnom živote túto výhodu nevedel nijako zužitkovať, a tak sa ocitol bok po boku pri nás. Taká kapacita... Je pravdou,

že mal aj lukratívnejšie pracovné zaradenie – robil pucéra. To je človek, ktorý vypucuje všetko, čo druhí v hale zaserú. Výhodou bol vyšší plat, absencia buzerácie a rešpekt, keďže tento flek nedostal len tak hocikto. No nemali sme to s ním vždy ľahké. Ako zarytý ekológ nestrpel žiadne narušovanie prirodzeného behu prírody. Ak sme si chceli večer prikúriť elektrickými ohrievačmi, ráno sme si na nich našli odrezané káble. Alebo ak som nedbal na pravidlá triedenia odpadu, s loveckým nožom v ruke mi dramaticky vysvetlil, aké je dôležité tieto zásady dodržiavať. Nakoniec ma prinútil zahrať si Človeče, nezlob se a zároveň byť popoluškou. Celé poobedie som sa snažil vyselektovať odpad a doviest do modrého, zeleného, žltého a červeného domčeka. Mimochodom, Gustaf nebol len pucér, ale aj pózer. Každý víkend hneď ráno vybehol od pol pása vyzlečený pred dom, a tam hádzal nožmi do terča alebo šermoval svojím mečom pred fiktívnymi protivníkmi. Možno si predstavoval nás ako nedodržiujeme pravidlá ekologického spoločenstva.

Ako čas plynul, začalo na mňa všetko doliehať. Odrezanosť od sveta. Samota. Nákupy, ktoré som inak nevolal ako galeje. Práca. Tiež nekonvenčná povaha nášho podareného švédskeho spolubývajúceho a v neposlednom rade dážď. Prekliaty dážď a temnota! Už mi nebolo záhadou, prečo najviac blackmetalových kapiel pochádza práve zo Škandinávie. Z toho všetkého som každý večer pred spaním vykonával v predstavách seppuku. Síce som žiadny kódex bušidó neporušil, ale sníval som o tom, že na druhý deň sa zobudím v inom svete. Tri mesiace to takto pokračovalo, až si ma raz v práci zavolať šéf a oznámil mi, že som dostal dovolenku a že môžem letieť domov. V tej chvíli som sa skoro zbláznil od radosti. Keď som prišiel do ubytovne, prvé, čo som urobil, bolo, že som skočil do studeného fjordu. Takmer som dostal mŕtvicu. Potom ma to inštinktívne ťahalo k chladničke. Zobral som si z nej vodku a nalial za štampľík. V hlave sa mi začal kryštalizovať plán ako celú cestu zorganizujem... Nástup na loď, vylodenie v Stavangeri, odchod na letisko, kde cez noc prespím a potom z Prahy vlakom domov. Hneď mi došlo, že najproblematickejšie bude dostaviť sa celý suchý do prístavu. Za celé tie mesiace som si nemal kde kúpiť dáždnik ani pršiplášť. A premočený spať na letisku ma vôbec nelákalo. Tak som premýšľal, ako to vyriešiť. Riešenie sa však objavilo samo. Keď sme o pár dní v robote z nudy robili blbosti, jeden spolupracovník zobral nepoužitú vrecu na odpady a navliekol mi ho cez hlavu. V tom mi prebleskla geniálna myšlienka: „Veď ja si pršiplášť vyrobím z tohto vrecu.“ V čase nečinnosti som v robote vyrábala rôzne modely pršiplášťov a predvádzal som sa v nich pred kolegami ako modelka. Mali z toho ohromnú srandu. Posledný model sa mi podaril, tak som si ho odložil a neskôr zobral k sebe do izby. Potom už malo všetko rýchly spád. Pobalil som si kufre, prespal poobedie a po zobudení som len čakal na moment, kedy vyštartujem. Nanešťastie, opäť mrholilo. Neváhal som a navliekol som si zvláštny čierny pršiplášť na seba a za šera som vyrazil na cestu. Hneď ma však zbadal Gustaf. Akurát vonku trénoval nejakú akrobaciu s mečom. Keď ma uvidel, meč mu z ruky razom vypadol. A začal koktať. Ledva sa zmohol na pozdrav: „Goodbye.“ V duchu som sa len pousmial: „Gustaf, Gustaf, za bieleho dňa robíš machra, ale keď sa pred tebou zjaví nejaké čudo, ideš sa

od strachu posrať. Takto ťa veru do cirkusu nezoberú...“ Toto stretnutie ma nijako nevykoľajilo a smelo som pokračoval po cestičke v lese ďalej k cieľu. Sovy si spokojne húkali a srny sa pášli. Ako si tak zamyslený vykračujem, začínali sa predomnou črtať dve postavy. V tempe nepoľavujem. Ale tie postavy okamžite postáli. Priblížim sa bližšie a už vidím, že je to muž a žena. A v tom žena začne bežať preč. Muž stojí ako prikovaný. Priblížim sa ešte bližšie a už ich spoznávam. Je to Mirek s Valikou. Zrýchlim krok, aby som ich dobehol. V tom stodvadsatkilový Mirek začne tiež predomnou utekať, lepšie povedané kotúľať sa, a Valika hystericky spustí vreskot: „Pomóóó!“

Aha, už viem, kde nastala chyba. Celkom som v tom dumaní zabudol na to, čo mám na sebe navlečené. Rýchlo som sa rozbehol za nimi. Zrazu som spoznal pocity psychopata, keď prenasleduje svoje obeť. Musím podotknúť, že to nemá vôbec ľahké. Aj objemný Mirek bol veľmi ťažkou korisťou. Adrenalin ho vyhecovoval k životnému výkonu. Keď Valika zbadala, ako klusám za nimi, spustila generátor náhodných citoslovieč mixnutý so zúfalým plačom. Vtedy mi docvakla vážnosť situácie. Ihneď som zastal a z plného hrdla skríkol: „Valika! Mirek! Stojte, veď to som ja, Rudi...“ Ich pohyby sa spomalili. Po ďalšom mojom výkriku sa celkom zastavili. Keď ma v tom prestrojení uvideli v plnej kráse, Valika spustila: „Čo to máš, preboha, na sebe? Vyzeráš ako intergalaktický votrelec! Myslela som si, že ma ideš zožrať. Strašne som sa ťa zlakla...“ „Neboj, intergalaktický votrelec! Ženy a deti nekonzumujú. A navyše ja som len humanoid, ktorý potreboval súrne pršiplášť, aby mu nezhrdzaveli súčiastky.“ „Ty, humanoid, nabudúce maj aspoň so sebou nejaké poznávacie znamenie, aby som

ťa vedela hneď identifikovať.“ „Okej, zostrojím si vlajku s erbom, ktorú budem pri takýchto príležitostiach nosiť so sebou.“ Do rozhovoru sa zamiešal Mirek: „Nepotrebuješ vlajku, stačí ti nejaká svetelná signalizácia, ktorá bude blikať v tvare tvojich iniciálok.“ „No určite, už nebudem intergalaktický netvor, ale chodiaci semafor. A vlastne kvôli tebe to nechám všetko po starom. Ešte pár takýchto behov o život a tvoja váha razom klesne pod sto kilogramov. Uvidíš, aký bude z teba fešák a ako sa budeš Valike páčiť.“ „Jaj, Rudi, daj pokoj, skôr dostanem z toho infarkt ako schudnem.“ V uvoľnenej atmosfére sme sa bavili ešte niekoľko minút. Potom mi zapriali šťastnú cestu, objali ma a s úsmevom na tvári sme sa rozlúčili.

Pomaly som sa blížil k prvej méte. Mólo, na ktorom mala loď zastávkou, sa nachádzalo pri obchode, kam sme chodili nakupovať. Po hodine cesty pešibusom som bol na mieste. Rýchlo som zo seba strhol svoj pomocne urobenej pršiplášť. A šup ho do smeti. Našťastie, na zastávke nebolo ani živáčka, takže v takomto prestrojení ma nikto iný nevidel. Napadlo mi kúpiť si nejaké keksíky. Po nákupe som si sadol na lavičku a postupne pozeral, ako prichádzajú ľudia. Po pár minútach sa na obzore zjavila loď. Netrpezlivo sme čakali, kým dopláva k nám. Zastavila sa, spustila kotvy a pomaly sa začali otvárať dvere. Akurát som chrúmal, keď sa ľudia postavili z lavičiek a vybrali sa k lodi. Tak som ich nasledoval. V tom momente ako by niekto hore stlačil nejakú rýchlostnú páku. Z mierneho dažďa sa spustil brutálny lejak. Klasik by povedal: „Lialo ako z krhly.“ Lenže tento výrok presne nevystihoval celkovú situáciu. Skôr by sa patrilo povedať: „Lialo ako z vedra pri polievačke.“ Táto prietrž mračien trvala možno minútu, ale stihla dokončiť svoje dielo. Všetci zostali do nitky premoknutí. Mne zmokol aj posledný gombík na trenkách a z keksíkov sa stala vodová kaša. Hromžil som ako starý pohan: „Do riti. Celú cestu neprenikla ku mne ani jedna posratá kvapka. Ešte aj pršiplášť si vyrobím. A za pár sekúnd celá snaha vyjde navivoč. Asi ma porazí. Hajzli nebeskí.“ Našťastie, nikto mi nerozumel. Vošiel som do lode a intuitívne ma to viedlo k záchodom. Všetky boli obsadené, tak som zvolil záložný plán: odtrepem sa niekam do kúta, a tam si spravím vlastnú kabínku na prezliekanie. Do oka mi padlo miesto na konci lode. Dvojsedačka a pred ňou únikové dvere. Pri presúvaní mi ločkala voda v topánkach. Zložil som sa, chvíľu si oddýchol a hneď som sa vyzul. Nadbytočná tekutina dostala nové koryto. V smetiaku. Pomaličky som sa prezliekal. Všetky mokré veci sa ocitli v kufri. Tričko, sveter, rifle, ponožky... Až prišiel kritický bod: výmena spodného prádla. Tam bola potrebná nejaká krycia kulisa. Otázka znela: „Z čoho, preboha?“ Uterák zostal na ubytovni. Deko takisto. Mozog už šliapal na plné obrátky. Zrazu môj pohľad upútal potahy na sedadle. Bingo. To je ono. Hanba-nehánba, tento nepríjemný proces musím dotiahnuť do úspešného konca. Nechcem predsa na letisku dostať zimnicu. Ticho som len závidel Nórom, že tento problém budú riešiť o chvíľu doma. No nič. V návale negatívnych emócií som vyzliekol sedačku. Opásal som sa získaným materiálom ako to zvyčajne robia ľudia na kúpalisku, keď si dávajú plavky. V rýchlosti som stiahol trenky, z kufra vybral nové a šup ich na seba. Ani to nebolelo. Zaujímavé na tom bolo

to, že som sa vôbec nepýril, ale skôr Nóri sa hanbili pozrieť mojim smerom. Mali len sklopený zrak a sem-tam niekto periférnym videním sondoval, čo sa to tam vzadu deje. „Jáj, konečne v suchučkom.“ Poriadne som si vydýchol. Mokré veci aj s koženkovými topánkami som nahádzal do kufra a zamkol na tisíc zámkov. Spokojný som si ho položil vedľa seba a občas, len tak preventívne, pohladil myšlienkou: „Hej, hej, teba otvorím až doma pri práčke. A potom nechám veci na záhrade vetrať aj celý týždeň.“ Ďalej som si počas jazdy už len vychutnával nádherné okolie. Až sme sa o pár desiatok minút vylodili v Stavangeri.

Zobral som si do rúk batožinu. Zachcelo sa mi vidieť mesto a jeho pamiatky. A po nejakom čase bol naplánovaný odchod na letisko autobusom. Vykročil som smerom k centru. Ako tak stojím na krajnici, celkom slušnou rýchlosťou pri mne prefrčí auto. Čo čert nechcel, ďalšia podivuhodná náhoda ma zaviala k miestu, zvanému kaluž. Celý kvapalný obsah aj s prímiesou tuhých hnedých častíc skončil na mojom oblečení. Našťastie, tentokrát trenky zostali suché. Niečo sa však ušlo aj mojej tvári a ušiam. Od zlosti som šmaril kufor do trávy za krajnicu. Po dopade bolo počuť čľupnutie s efektom fontánky. „Booože, ja som trulo.“ Preblesklo mi hlavou. Veď pod tou trávou musí byť od toľkého dažďa doslova oceán. Keď som sa pozrel na kufor, prekvapilo ma, že je mokrý z obidvoch strán. Po chvíli sa mi vynorila spomienka, že sedadlo, kde som mal položený kufor, ostalo až podozrivo mokré. „Aha, tak ono nám tam niečo tečie a roztápajúca sa Antarktída to veru nebude.“ V tom momente som vedel, že je po prehliadke.

**Chlape, čo sa stalo, že si celý v čiernom?
Nič, len na skúške z matiky mi odumrela už aj
posledná šedá bunka.**

Celý čas som namiesto historických pamiatok hľadal tie najtemnejšie a najodľahlejšie zákutia mesta. Najprv som sa pokúsil riešiť problém tradičným spôsobom – zísť do nejakého podniku, a tam sa dať na wécku do poriadku. Odtiaľ ma, bohužiaľ, vyhodili. Neprekvapilo ma to. Bol som flakatý ako dalmatínek. Snáď aj zo somálskych prisťahovalcov sálala väčšia človečina. Nezostávalo mi iné, len blúdiť po okrajových častiach centra, až kým som nenašiel úzku zapadnutú uličku. Na prvý pohľad budila dojem lokality, kde musia mať v noci krysy nákupný bulvár. Ale to mi vyhovovalo. Určite tam nikto nevkróčí, maximálne bezdomovec. Zložil som sa pri kanáli. Vybral som si z kufra navlhnuté tričko a požil ho ako handru.

Postupne na mojom oblečení mizli flaky od blata. S povzdychnutím som si spomenul na pucéra Gustafa. Po hrubom očistení nasledovala druhá fáza. Klakol som si nad kanál a začal vyťahovať a žmýkať jednotlivé kusy oblečenia. Keď boli ako-tak zbavené vody, uložil som ich na chodník, aby sa nenamočili od svojich súkmeňovcov v kufri. Keby ma obkolesili pakistanskí Nóri zo stanice, vyzeralo by to ako piknik rómskej rodiny u nás na pešej zóne. Zrazu som pozrel na hodinky a prepadlo ma zdesenie: „Jééémine, veď o pätnásť minút mi ide bus na letisko!“ Vzal som všetok môj mobilný majetok a pod ho šprintom k vytúženému cieľu.

Po príchode do letiskovej haly sa mi trochu priťažilo. Dav ľudí mi v takejto prekérnej situácii nevyhovoval. Chcel som si v priestoroch záchodov v sušičke na ruky dosušiť ešte stále vlhké časti odevu. Nabehol som na WC a schovávajúc sa v kabínke som čakal na momenty, keď tam nikto nebude. Niekedy to trvalo aj dvadsať minút. Potom som vždy nabehol k fúkaču a rôznymi drepmi a vykrúcačkami som sa snažil prevetrať čo najviac častí oblečenia. Občas ma pri tom niekto nachytil a výrazom tváre sa spytoval, či mám v hlave všetko v poriadku. Po istom čase som sa presunul do haly, ktorá bola o poznanie vyludnenejšia. V nej som vyhľadával miesta, odkiaľ sálalo teplo. Bola to celkom fuška, lebo výhrevné telesá boli zamaskované materiálom, ktorý obklopoval steny. A váľať sa po obkladačkách, pod ktorými hrialo podlahové kúrenie, sa mi zdalo ako príliš bláznivý nápad. Takto som sa prikrádal k stenám, pričom v rukách som mal časopis, tváriac sa, že si v takejto polohe čítam. Pravdepodobne moje podozrivé správanie zachytil kamerový systém, pretože po určitej dobe prišiel za mnou letiskový strážnik a začal sa vypytovať, čo robím. Lámanou angličtinou som mu vysvetlil svoju situáciu. On sa pousmial a zaželel mi príjemný let. Keď som sa konečne cítil suchý, hala už bola ľudoprázdna. Zostali v nej dvaja arabskí a jeden africký spoluobčan. Všetci mali so sebou spacáky a postupne sa ukladali k spánku. Mne musela stačiť vetrovka. Na lavičke s kufrom pod hlavou mi postupne bolo dopriate zaspať.

Ráno ma prebudil ruch na letisku. Po zistení, že o chvíľu otvárajú zónu, kde mám registrovať kufor a ukázať letenku, som sa dal do pohybu. Postavil som sa na určené miesto a splnil všetky potrebné inštrukcie. Potom detektor kovov a nakoniec zamestnanec vybral vzorku ľudí, ktorí mali podstúpiť podrobnú prehliadku batožiny. Medzi vybranými som bol aj ja. Pristúpil som k mladej slečne, ktorá mala skontrolovať môj kufor. Dotyčná dala batožinu na stolík, pozrela sa na mňa, či súhlasím s jeho otvorením. A keď som prikývol, začala stláčať poisťovacie gombíky, uvoľňovať pracky a odopínať zips. Potom chytila prednú stranu kufra a vyklopila ho. V tom sa jej výrazne podlomili kolená a telo nekoordinovane bočilo do strany. Pred pádom ju zachránila stolička. Vydeseným pohľadom sa zadívala na obsah batožiny. Priam ho hypnotizovala. Akoby tam videla rozkrájané dieťa. Medzitým ju chytili tiky. Potom sa otočila a zacičila na mňa mokré okálie. Ledva lapala po dychu. Mňa začalo brutálne napínať a tiež sa spustilo slzenie očí. K čuchovým bunkám akurát dorazila prvá molekula nasýteného vzduchu. Až teraz som cítil výsledok

chemických reakcií, ktoré nastali počas noci medzi navlhnutým oblečením bez prístupu kyslíka. V tom kokteili zápachu bol závan hnitia, rozkladu, kvasenia... Ani by mi nenapadlo, že domov z Nórska si donesiem ideálny materiál na rašenie húb. Hneď ako sa pracovníčka spamätala z prvotného šoku, zatvorila kufor a s kyslým úsmevom mi oznámila: „Všetko v poriadku. Príjemný let prajem.“ Síce som bol medzi poslednými, ktorí podstúpili hĺbkovú prehliadku, ale vybavený som bol ako prvý.

Keď som už sedel v lietadle, myšlienky mi zablúdili k predchádzajúcemu letu z Cypru na Slovensko. Vtedy som mal vo vaku celých sto cyperských libier a problém s padajúcimi gaťami. Keď som si chcel kúpiť opasok, bolo potrebné celú stovku načat'. A to mi nevoňalo, lebo som chcel rodine darovať nejakú konzistentnú sumu. Tak mi napadlo – opasok si vyrobím z motúza na vešanie prádla. Tak sa aj stalo. Celú panvovú časť tela som schoval pod tričko, vybral som to najdlhšie, aké sa nachádzalo v šatníku. Všetko prebiehalo hladko. Nikto si nič nevšimol. Po pristáti na bratislavskom letisku si ma však ako jediného predvolala letisková kontrola. Zobrali ma do samostatnej miestnosti a prikázali vyzliecť sa. Vtedy mi došlo, že moje maskovanie bude odhalené. Vyhrnul som si tričko a celý tím kontrolórov spustil zadržaný smiech. Oči im len tak svetielkovali, ale snažili sa držať dekórum. Keď som si chcel dať gaťe dole, nedarilo sa. Motúz sa totiž zauzloval. Mixoval som s ním ako zmyslov zbavený. Na pokraji zúfania mi napadlo

požiadať o nožik alebo nožnice. To už nikto nevydržal a všetci vybuchli do hlasného rehotu. Po chvíli mi jeden z pracovníkov podával nožnice. Ale druhý mu ich vytrhol, mávol rukou a s úsmevom povedal: „To je v poriadku. Nič sme u vás nenašli. Môžete ísť. Prajeme vám šťastný pobyt na Slovensku.“ Po týchto skúsenostiach mi napadlo, že pôjdem na patentový úrad dať si zaregistrovať ochrannú známku na spôsob pašovania zakázaného tovaru bez letiskovej kontroly.

Dovolenku som si patrične vychutnal. Bary, párty, koncerty, diskotéky... Nové zážitky s rodinou a priateľmi. Konečne som sa dosýta prežral Horaliek, Míl, mastných zemiakových lupienkov, bryndze, vychutnal chladenú kofolu a čapované pivo. Až po skúsenostiach v zahraničí dokáže človek oceniť kvality rodnej hrudy. Musel som na pár rokov odísť do cudzích štátov, aby som zistil, kam skutočne patrím. A zmenil sa mi aj obraz na emigrantov, ktorí utekajú zo svojej krajiny. Precítil som, aké to je, keď stromu vysekajú vlastné korene. Postupne začne vymierať.

Po dovolenke som sa vrátil na niekoľko mesiacov naspäť do Nórska a čakal na definitívny návrat ako na vykúpenie z kríža. Odvtedy uplynulo pár rokov a zatiaľ sa nenašla sila, ktorá by ma nalákala zopakovať si niečo podobné. Možno ak vypukne vojna. Možno ani vtedy nie. A letiskové kontroly? Tým sa doteraz stotočne vyhýbam.

Matej Matúš

cestopis

(ÚTRŽKY Z BLÍZKEHO VÝCHODU)

9. júl – Tel Aviv, Izrael

Pretože čakať na osvetlenie v detskej izbe je také nudné. Zavisí náš osud od našej vôle? Oholiť si hlavu a ísť do Jeruzalema. Očakávania? Mikrogramy alkoholu v krvi, zrníčka bieleho piesku všade inde. Telavivská horúca pláž žije práve tak ako istanbulske letisko hibernuje počas nekonečne krátkej noci.

10. júl – Tel Aviv, Izrael

Piesok už vychladol, more sa nám prihovára príbojom. Svetelná polúcia prepustí len prísne selektované hviezdy. Niektoré sa dokonca javia známe, hej, veď to by som mohol byť aj doma na dvore! Až na to more. More, ktoré je vždy v pohybe, nikdy nespí. To more, ktoré sníva.

11. júl – Akko, Izrael

Stopujeme autobusy. V púštnom slnku sa nám zjavuje, čo je dôležité a čo nie*. Púštna zmije ukryté v kukurici? To je už snáď príliš avantgardné. Takisto drobné pravdy ukryté v cukrovinkách a na dne kebabu nám robia dobre.

**dôležité je nestáť na tom slnku príliš dlho*

12. júl – Ammán, Jordánsko

Arak? Arak. Pijeme. Vnútorňý monológ sa stáva frenetickým, v rýchlom slede sa vynárajú absolutisticko-monarchistické otázky. Ak by bolo nutné vyberať, čo má väčší prínos pre blízkovýchodnú kultúru, či klimatizácia, alebo plastové fľaše, myslím, že to bude hudba. A nakoniec, je zrejmé, že sny sa plnia. Stačí si niečo naozaj, naozaj priať. Potom si to predstaviť/naplánovať. A potom si to kúpiť. Disco, Disco!

14. júl – Madaba, Jordánsko

Piesok a kamene sa mihajú za oknom (nahusto posypané desaturovanými trsmi trávy a kríkov), chvejú sa ako fatamorgána v horúčave a nakoniec, možno tam ani nie sú. Spánok je prerušovaný halucináciami, ktoré sú prerušované realitou. Nádherná koláž zložená zo snov, podvedomých želaní a nenaplnených túžob. Všetludská jednota, ktorá spája vďaka dokonalej neistote. Život si proste nevyberá time-out, ide na plný plyn, v Údolí

smrti rovnako ako po diaľnici. Každý rozdiel medzi čiernou a bielymi ovcami sa stratí na pekáči. Tak načo otáľať?!

15. júl – Petra, Jordánsko

Nedelná chlívka zlej poézie:
Krása zrodená z jediného
lúča slnečného
je tisíc ráz viac hodna
než všetky poklady sveta
bez Lásky stvorené

16. júl – Aqaba, Jordánsko

Horúčava sála zo všetkého vôkol. Okná, steny, podlaha, dokonca aj postelné prádlo páli. Neschopnosť akejkoľvek aktivity v takomto nezvyklom prostredí spolu s nutnosťou rýchle a efektívne riešiť nekonečné cestovné formality vytvárajú nádherne ambivalentnú zmes dochrumkava prepečených pocitov. Ale inak je všetko úplne v poriadku. Inzerát: Vyspím sa s akýmkoľvek cukrárom. Zn. Za malú vanilkovú.

17. júl – Káhira, Egypt

Všetci ľudia sú bratia, áno. Však, Kain, súhlasíš? Prečo na mňa tak zvláštne hľadíš, Kain...? A načo ti je ten kameň..?! Au!
Je to tak, nielen že arabské pravidlá premávky sú dostať sa čo najrýchlejšie (rýchle znamená, že nekričíš od hrôzy len preto, lebo ti od hrôzy zovrelo hrdlo) čo najďalej od miesta, kde práve si. Takisto je dôležité (kvôli bontónu asi) prejavíť čo najmenší rešpekt voči životu všetkých zúčastnených. Prach, hluk, špina, trúbenie, kvílenie brzd, nekonečné davy ľudí... Vyzerá to dobre.

18. júl – Káhira, Egypt

Neuróza vyzerá byť niečo, čo v Egypte chytí každého novopríchodzieho. Ľudia sa po príchode z práce zhromažďujú pri stole v obývačke a po jednom ventilujú svoje pocity na počasie a prácu. Každý hľadajúci po príchode na opačný koniec sveta zistí, že nájsť svätý grál samého seba práve tu je rovnako ťažké/ľahké ako kdekoľvek inde. Cesta vždy iba začína, nikdy nekončí.

20. júl – Káhira, Egypt

Prvý dojem: podvedený taxikárom, ktorý bezostyšne klame do očí, pri ňom sedí jeho žena s dcérkou na kolenách. V obchode sa predáva turistom od buka do buka, na ulici sa každý snaží predať, čo je práve po ruke – servítky, prskavky, buráky, vydupať prachy. Zároveň ťažko inde zažiť takú nefalšovanú radosť z turistov, pozvanie na čaj, cigaretu, kus reči, radosť z toho, že môžu hovoriť „anglicky“. Druhý dojem: noc, matka sedí pri vchode do metra, ďalšie dieťa spí s hlavou na špinavej zemi. Tretí dojem... Skôr otázka: Za koho som zodpovedný? Za seba, za každého človeka...? Som? Sme?

21. júl – Káhira, Egypt

Je možné zažiť mier a pokoj aj uprostred oceánu ľudí. V tichu a rozjímaní uprostred rajskej záhrady, práve tak ako v kakofónii orientálnej hudby pomocou tanca. Ponorený celou dušou v pitoresknej zmesi píšťal, bubnov a nepoznaných zvukov nepravdepodobných nástrojov, tranz sa javí ako nevyhnutný, a predsa magický dôsledok. Spojenie prítomnosti s večnosťou. Spása ad hoc.

23. júl – Káhira, Egypt

Úpal nie je zlá vec. Dni sa zmenia na čísla vyobcované z rodiny racionálnych beští. Na vlnách

džúsu plavia sa pyramídy ťavieho trusu. Ha-ha. Šob iktir. Zrazu je všetko jasné, čosi sa asi deje, možno ani nie, možno sú to zlomky, útržky, výňatky, no proste: Krukudil made a deal fi nahr Níl. (ďakujem pán kolega!) A takto to bude naveky vekov, ako to aj je zaznačené v knihe, kde sa tieto spleťité podmnožiny kolektívneho bezvedomia stvárajú atramentom, vyrobeným z hlbokaj saharkej noci. Dvere s empirickým zámkom, ktoré sa otvárajú dovnútra. Úpal je pekne na hovno.

25. júl – Káhira, Egypt

Prečo ľudia cestujú? Čo ak to má podobný dôvod ako ten, prečo píš. Až keď zaplníš papier myšlienkami, zistíš, čo si vlastne chcel povedať. Poznanie. Spoznávať seba, ľudí, ktorí majú tú česť bývať na miestach, čo navštíviš, ľudí, ktorých stretneš po ceste. Klik-klik – skladačky do seba zapadajú. Blázni cestujú s bláznami a stretávajú ďalších bláznov. Od narodenia absorbujeme spôsob života a kultúru svojich rodičov a ľudí okolo nás. Formovaní a deformovaní. A predsa nás niečo spája. Niečo, čo prestupuje každú mysliteľnú bariéru. Nemusíme sa chápať, rozumieť alebo spolu súhlasíť... Stačí len chcieť.

26. júl – Káhira, Egypt

Živé mesto mŕtvych, posiate hrobmi, vrstvami odpadkov, kričiacimi deťmi, túlavými psami, znudenými mačkami, pod ním metro, nad ním nebo, medzitým ulice, kde sa freneticky v horúčave mihajú a striedajú tváre, zvuky, vône, chute, pachy, tvary, farby, okamihy – presne stotina sekundy na rozhodnutie – lútosť, hnev, pobavenie, beznádej, smútok, hlad, únava, radosť... Egyptské veľkomesto západného štýlu fungujúce (!) podľa arabského systému. Dlhé nohavice mužov a šatky na tvárach žien. Depresia si podáva ruky s eufóriou. (ne)Zblázniť sa je (ne)možné.

27. júl – Alexandria, Egypt

Poznámka pod čiarou k arabskej mentalite: v prvom rade je každý, bez ohľadu na vek, pohlavie, povolanie atď., obchodník. Kradnúť

sa nesmie, ale ak sa niekto nechá nacytáť na vyššiu cenu, prípadne zaplatí za niečo, čo si neobjednal, to je proste šikovnosť. Takisto sa za každú službu očakáva odmena extra, pekne do ruky. Turistický sprievodca je hocikto, komu sa podarí upútať pozornosť zmätených úbožiacov (alebo ich presvedčí, že takí sú). Potom rýchlo-rýchlo konverzovať a odporúčať – kaviarne, motely, autobusy, jedlo, suveníry, kluby... V konečnom dôsledku sú tieto informácie prevažne neužitočné, prípadne čiastočne nepravdivé až po čistý podvod, z ktorého bude provízia od komplica. Ale odmena sa očakáva vždy, pretože služba bola konzumovaná, a teda magický akt privolania peňazí roztočil kolesá bakšišovej karmy.

28. júl – Alexandria, Egypt

„Azazeel – Youssuf Ziedan

I don't want to hear more from Azazeel but he kept whispering strange ideas in my ear as I slept. He said many things, as that the Jews belittled the idea of the divine, which mankind had long struggled to articulate. The ancient human civilizations elevated God, but in their Torah the Jews had Him preoccupied with mankind, and then He had to be restored to heaven again. So Christianity came to assert that God existed on earth alongside the mankind in the person of Christ and then, borrowing from ancient Egyptian myths, to raise Him to His original place in heaven, after God sacrificed Himself, as they claim, to save mankind from the sin of their ancestor Adam. Were all sins erased after Christ? Would it have been difficult for God to forgive mankind with a simple order, without imaginary suffering, a humiliating crucifixion, an inglorious death and glorious resurrection?“

30. júl – Siwa, Egypt

Čo robiť počas každodenných nekonečných večerov a nocí v oáze uprostred najväčšej púšte sveta. Muži zo Siwy (ženy sedia zahalené v kuchyni, nikto si predsa nekupuje ženu, aby sa mu túlala po nociach) majú odpoveď. Ako moslimovia nemôžu piť alkohol a vyspevovať ľudovky, takže... Vlastne počkať, môžu to robiť, ale bez chlastu. A tak sa už po stáročia vyberajú medzi vlny oceánov piesku, pod oblohu z deravého zamatu, kde škorpióny dávajú dobrú noc, a tam oživujú nesmrteľné piesne svojho ľudu. Hudba je nehmotná, a predsa najemotívnejšia súčasť identity každej kultúry.

2. august – Sinaj, Egypt

Masový turizmus zabíja zábavu. Alebo čo. V každom prípade je to zvláštny pocit stráviť niekoľko nočných hodín štvoraním sa na biblickú horu Sinaj (človeku na tej strmej ceste napáda množstvo duchovných vecí, spiritualita mu

priam crčí z topánok, spolu s kamienkami, boha spomína prakticky v jednom kuse) a potom sa hore, na vrchole snaženia, kde očakáva priestor pre seba a pozvolné rozjímanie, objaví niekoľko tuctov ďalších upotených nešťastníkov s foťákmi proklete nízko a pekne hlučnou náboženskou piesňou na perách. Znenazdania vyjaví sa pravda – áno, aj toto som ja. Je tu pekne, ale už stačilo, podme sa nažrať. Ako naložiť s náhle nadobudnutým poznaním? Ruky preč, nikdy viac! – veľí pud jedinečnosti. Aj tak sa tomu nedá vyhnúť... – vzdychol objektívny rozum. Pomôže snáď len zbaviť sa očakávaní a s otvorenou dušou nemusí ísť človek ani príliš daleko na to, aby bol.

4. august – Dahab, Egypt

Siedme nebo, popoludňajšie zdriemnutie trikrát denne, príjemne chladné Červené more, tony cigariet, svorky túlavých psov, lacné jedlo, horúci večerný vzduch, otravní predavači, hravé biele vlny, mačky v tanieri, zmätení muezíni, zákerní morskí ježkovia, potápači na každom kroku, konečne (!) aj mladice v bikinách, kamenisté pláže s drevenými ležadlami, veselí Aziati všade vôkol, dve piva a dosť, rozhovory o všetkom a ničom dlho do noci, atmosféra pokoja... Dahab.

8. august – Jeruzalem, Izrael

Svet je neustále v pohybe. Srdce pumpuje život, deň strieda noc, sťahovavé vtáky prilietajú a odlietajú, zemské dosky sa hýbu, galaxie sa rozpínajú, vesmír sa zväčšuje, hrud sa dvíha – vdychujeme bolesť, vydychujeme lásku. Sladký smútok neskoroletného zlatého popoludnia... Niečo sa končí, niečo sa začína.

Juraj Mirilovič

(NA PERIFÉRII ŽIVOTA)

Napísali o ňom:

V dôsledku strachu z ľudí a neschopnosti vyjadrovať svoje emócie v komunikácii využíva Juraj písanie ako formu psychoterapie, obsahy a pocity aktuálne prežívané autenticky prenáša na papier. Často píše na tému lásky. On sám tvrdí, že v živote miloval iba jednu ženu, ktorú však nechceli za neho vydať, a tak už iné vzťahy ani lásky nemal: „Ak nemám mať túto, žiadnu inú nechcem. Nikdy.“ Povedal.

Juraj má diagnostikovanú bipolárnu afektívnu poruchu, syndróm závislosti od alkoholu a disociálnu poruchu osobnosti. Bipolárna afektívna porucha spadá do kategórie afektívnych porúch, pričom je charakteristická striedaním manických a depresívnych fáz, ktoré môžu pretrvávajúť rôzne dlho. U Juraja ide predovšetkým o pretrvávanie depresívnej fázy.

Mgr. Lenka Gregoríková, psychologička

Z tvorby Juraja Miriloviča (54):

Mám veľký sen, aby choroba ustúpila. Všetky myšlienky na smrť a bolesť v srdci. Odišla do čiernej diery, z ktorej sa nikdy nevráti. Je to len moje zbožné pranie, s chorobou sa nikdy nestotožním. Do konca mojich dní. Budem bojovať ako lev. Nič ma nenastraší. Ani nejaký starý chren.

Stretol som dievčinu, v slnečných lúčoch sa ponáhľala. Blond vlásky jej vo vetríku rozfúkava. Za svojím milým sa ponáhľala? Možno troška meškala. Tam pred zrkadlom sa zdržala, aby bola pekná, príťažlivá. Hádám sa jej milý nenahnevá... prežijú spolu pekný deň. Možno o láske budú rozmýšľať – ako budú pokračovať vo svojom zlatom zamilovanom svete. Otvára sa pre nich celý svet. Je to len na nich dvoch vo svetle hviezd.

Idem chodbou zamyslený, neviem, kde moje myšlienky letia. Tam niekde do diaľav. Zrazu mi huplo. Myšlienky sa vinú. Nedokážem myslieť ani písať. Premôžem sa. Keď napadli vety, slová. Myšlienky sa mihajú. Myslím na svoju rodinu?

Moja milovaná, najkrajšia zo všetkých žien. Žiaríš ako zlatá lalia. Rád by som bol, keby som ťa mohol zviať. Hned by si žiarila. Keby sme boli muž a žena. Žiarila by naša láska zlatá do konca všedných dní. Až po smrť. Ani tá by nás neodlúčila. Sme, boli sme aj po smrti v zlatej oblohe hviezd.

Chodíš po meste, nikde nemáš miesta. Sám si svojimi spomienkami. Rozjímaš, aké by to bolo, keby si neporobil chyby. Spomínaš na rôzne rozhodnutia... Teraz v tomto čase spomínaš, všetko sa vracia vo väčšej sile. Neubrániš sa minulosti ani spomienkam. Kde si zhršil, urobil zlé rozhodnutia. Nuž, ale človek, ako ľudská bytosť robí chyby. Musíš sa naučiť rozmýšľať, nedať sa ovplyvniť!

Miloslav Špoták

experiment

(MŔTVE NESMRTELNÉ META-(NE)META)

(experiment s čitateľom v roku 1995)

Len tak som si ležal dakde v nepresne a hm... hm... hm! Spolučlovek Martin mi priniesol na zdrapopapieri interpretáciu obrazu M. P. Úplne ho nadopoval a odpálil. Tak som si teda jeho metatextík prečítal. Fascinujúce a jedinečné, ale aj tebe je jasné, že nepublikovateľné. No ale pokúsim sa aspoň niečo o tom zrozumiteľnou rečou. V úvode sa objavujú pocity a atmosféra pred zazretím obrazu. Počasie usmoklené, hrajúce však nie smutne, ale krásne, priam nádherne, ale to je ti tiež predsa jasné. Potom na tele obrovské teplo, pomalé omamujúce kolísanie vnútri, sem-tam, sem-tam, sem... a! Tu by som hádam vytkol zbytočné zveličovanie pocitov, vzniknulosť z ich hľadania a pokusu definovať. Ale podme ďalej – k obrazu.

Pri prvom pohľade sa mu pred očami vysmieva šialený farebný mišmaš. Teda ani nie tak príliš farebný ako mišmaš. Všetko o chvíľu sa začínajú vynárať prvé tvary a obrysy. Dole spieva voda depresívnu uspávkanku, voda do nedohľadna, možno more – strašné sivo-modrofialové. Potom zbadá veľké oko, asi pár metrov nad hladinou. Oko, z ktorého má každú chvíľu vypadnúť slza, ale je celkom jasné, že nikdy nevypadne, lebo dotýčný je dávno zmierený. A zatvrdnutý chlad. Citujem: „morská delta troch riek. Všednosti, Opustenia a Smrti – duniaca v ušiach, všetko pohlcujúca, rozprestiera sa pod ním. Bojové piesne spáchali samovraždu, slzy sa premenili na kameň.“

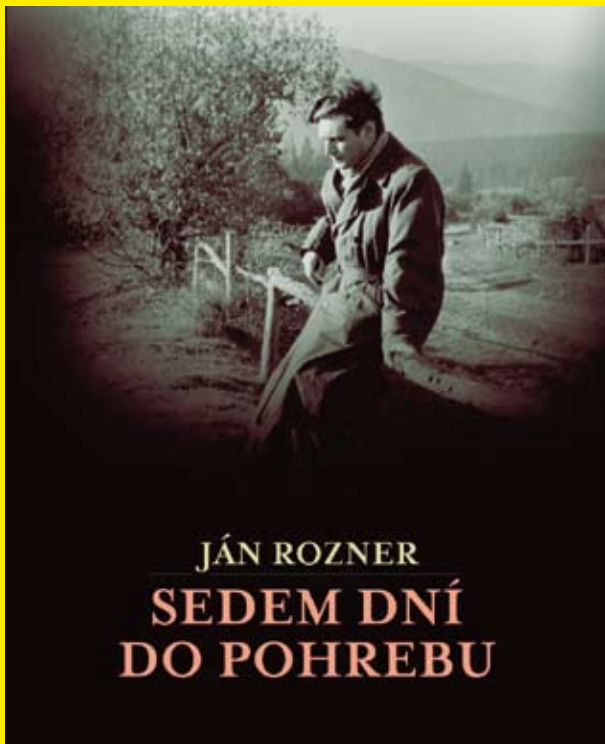
Hľadal ďalej, hľadal tvár k oku. Všetko márne. Ale objavil veci, ktoré všetko predošlé úplne zmenili a jednako potvrdili. Objavil prosté drevené schodíky vedúce z mora do neba (že to je nebo, usudzoval z horného rohu obrazu, kde tušil lúče poludňajšieho slnka) a namiesto tváre srdce. Veľké krvavé srdce a ešte jednu spojitosť, ale to už cítim: „... kamenné oko dlho hľadalo tvár, ktorú by mi ukázalo. Krvavé, napoly potopené srdce s čepcom, čepiec zo schodov do neba. Pred čím chrániaci? Aha, sprava sa ženie hrozitánsky hurikán – tak teda takto.“ Možno by si všimol ešte niekoľko zaujímavých skutočností (že hore nebolo nebom ale zrkadlo a slnkom sa javila lesklá kovová pripínačka; že srdce-tvár sa škodoradostne usmievalo/a), keby ho nezlákala iná, hoci dôležitejšia. Všimol si, že slnko v rohu (zlatistý výsek z kruhu) je úplne mimo obrazu a že celý obraz je namalovaný na inom väčšom obraze. Ten je farebne rovnako dokonalý, avšak obrysy sú ostrejšie. Dlhý murovaný dom so slamenou strechou. Tri stromy, plot, drevená buda, tráva, deka, dve nohy, pero. Citujem: „Ležím na lúke pri rodnom dome, pred očami obraz prišpendlený slnkom na oblohe. Čo je reálnejšie? Čo je krajšie?“ (žiaľ, jeden zo stromov znázorňoval palec smerom k hlíně)

Martin pátral po ďalších významoch, ale nedarilo sa mu. Chcel sa vrátiť k predchádzajúcemu menšiemu obrazu, ale ten akoby pomaly mizol. No a tu našiel vedľa veľkého obrazu napísané slová vznášajúca sa predstava. Vtom sa mu hneď začala nad obrazom vznášať neurčitá predstava niečoho strašne zamotaného, nevyjadriteľného. Ďalej objavil slovíčko na počiatku, napísané strojom. Zdalo sa mu, akoby bolo kľúčom k všetkému (akože aj bolo). Pozrel sa späť na obrazy a videl, že sú úplne úbohé, načarbané modrým perom. Vtedy začal mať Martin zlý pocit, že sa všetko stráca – on tiež. Počul magickú hudbu Cardossovej gitary, počul zvuky píšuceho pera a šuchot papiera. A keď mu ako posledné zmizli aj oči, na tom istom papieri prečítal úvodné slová Akéhosi článku (ktoré boli taktiež poslednými slovami toho článku a aj poslednými údermi Martinovho krvavého srdca): Len tak som si ležal dakde v nepresne...

Ludmila Kömivešová

recenzia

O tom, že Sedem dní do pohrebu môže človeka pripraviť o celé roky pokoja, nás bezpečne presvedčí Ján Rozner. Zo svojej knihy, hoci má často situačný charakter a niet v nej snahy propagovať, vystupuje priam celý, aj keď ako subjekt v tretej osobe. Dokumentárny a biografický charakter, ktorý autor do diela vniesol, nepreniká len situáciami, ktoré mapujú a komplikujú pohreb. Aj smrť milovanej ženy vyslovuje sa tu miestami vecne. Nie však preto, žeby pre autora nebola dosť zdrvivá. Skôr naopak, bola preňho o to páľčivejšia, o čo viac bola jedným z dokladov súdobej moci a jej zaobchádzania s tými, ktorí sa jej stali nepohodlní.

Avšak tá digitálna presnosť, s ktorou autor stvárňuje sedem dní od smrti manželky, je predovšetkým výrazom človeka. Výrazom človeka prízemného, ako o sebe hovorí sám autor, ktorý nikdy nezaprel seba samého. Lebo práve týmto človekom bez masky sa v knihe líši od prízraku nečloveka, ktorým sa mohol stať a nikdy nestal v čase svojej doby. Tak ani dielo nie je horou úvah, vznášajúcou sa kdesi medzi nebom a zemou, ale súhrou reálnych spomienok, prevádzajúcich nás ulicami jeho detstva, dospievania a dospelosti. „Rozpomienky v impresionistickom obraze“, ktoré sa asociatívne spájajú s prúdom myšlienok, sú nielen vyslovením vďaka, ale aj súdov, obvinení či pocitov krivdy. Prostredníctvom tých siedmich dní, ktoré onedmy tvorili rámec smrti a pohrebu, autor zachytáva svoj život. V ňom myšlienky na ženu, jej matku, svoju matku i čas vojny a po vojne pretkávajú

sa s ležérnou pózou muža – realistu, intelektuála i kvartálneho alkoholika, ktorý s cigaretou v ruke a pohárom koňaku sedí vo svojom byte v „ušiaku“.

No jeho ľudské výčitky a pochybnosti zdajú sa v porovnaní s pokrytectvom politického sveta celkom maličké. A tak sa táto osobná výpoveď, spojená sa s ilustráciou režimu, ktorý v čase normalizácie určoval mieru myšlienok, do akej mohol „existovať“ človek, stáva aj analýzou odcudzenia, ktorú mu vlastne život nastolil. Tým že nám autor ukazuje svoj vnútorný, racionálny a pocitový, svet, vypúšťa zároveň k plénu človečenstva rokmi udržiavanú tieseň.

Ani využívanie expresívnej lexiky, ktorá sa v diele ojedinele vyskytuje, nie je výrazom ľubovôle. Autor ňou tvaruje pohľady na vlastnú realitu, ktorá je krutá a smiešna zároveň, ale vždy presne taká, ako ju sleduje sám subjekt. Aj tieto rozmanité pohľady sú dokladom človeka, ktorý sa nevymyká z kruhu ľudskosti, hoci bol okradnutý o zmysel života, o svoju prácu, vedomie seba samého.

Z knihy k nám teda vykúka sám autor, ktorý vyznaním krivd a pochybností o sebe samom hľadá pochopenie v dnešnom auditóriu, ktorému nebolo odopreté privilégium slobodného bytia. Nie je to teda iba nezmierenie sa so smrťou manželky, čo vnáša do srdca čitateľov súcit. Je to tiež človek v intenciách svojej doby, plný pochybností, s habitom chýb, lež nahý človek. Človek v hraničnej situácii. Človek, proti ktorému sa búri ešte aj tá „zasraná konzerva“. Objektívny ráz povinností, množiacich sa okolo pohrebu, mieša sa v diele s kľbkom subjektívnych reminiscencií. Ani vzťah s manželkou nie je v nich vykreslený vždy ideálne, bez problémov, lebo človek je človekom a často býva nepochopený. Pri spomienke na drahú bytosť neabsentuje však ani cit a nežnosť, s ktorými autor sprostredkúva jej myšlienky. Nimi by každého z nás presvedčila o tom, „ako je dobre, keď ťa niekto drží za ruku“.

Lenže Roznerova kniha nechce byť velebou sťažností ani osobnej straty. Chce ukázať svoj svet, podať výpoveď a vyhrať roky trvajúcu vojnu s najbolestnejším časom svojho života tým, že dá slobodu spomienkam. Ten priamy pohľad človeka, ktorým chce autor demaskovať spoločnosť tej doby, nijako nemôžeme súdiť. Jeho hlavnou črtou je prirodzená ľudskosť, ktorá nám povie niečo o tom, že človek nemusí byť oportunist, aby sa zmestil do rozmedzia života. Zbavenie sa myšlienok, ktoré tu autor zhodil ako bremeno, maluje totiž v mnohom rozmer jeho rozhorčenia nad tými, ktorí vo svojom čase zabudli hovoriť „ľudskou“ rečou.

Rodený publicista, mohli by sme usúdiť podľa jazykového štýlu, no táto konštatácia by bola nepresná. I sama žánrová neurčitost diela nám totiž odhaľuje človeka, ktorého ani utrpenie neprinútilo ujst svojej podstate. Raz skúma polysémiu slova, inokedy sa búri proti rutine alebo v myslí spočítava „priateľov“. Vždy je to však on sám. Jeho rozkolísané, no opisne presné myšlienky, racionálny pohľad a úprimná výpoveď či chvíľami až spoveď dosahujú ráz, ktorý v konečnom dôsledku korešponduje s osobnosťou autora. Áno, kniha má šťastie publicistický ráz, chvíľami dokonca nesie príznak odbornosti. Veď napokon, písal ju publicista, prekladateľ, dramaturg...

Lucia

Huňadyová

poézia

(PANTOGRAF)

Kto sme
že žijeme na pôde ožiarenej slnkom
Dupeme po nej ako po kapuste
a keď sa stmieva
stretávame sa so živočíchmi v listoch
Tie sú nám občas lahostajné tiež
Trháme z nich najprv srst' a vlasy
potom nechty a kožu
až im nakoniec odpadnú aj mihalnice

Kým sme
že sa utápame v zamrznutom oceáne
ktorý rozbúra ľad až po našej smrti
Tak tomu dnes verí polovica sveta
Najprv sa iba topia
Topia seba a nelietavý hmyz okolo
Potom ľutujú
Ľutujú seba a motýle bez farby

Prečo sme
hmotou s významným bezvýznamom
ktorému nikto nechce rozumieť
Poháňa nás motor motivácie
a večne sa opakujúci pantograf
Nezávislý závistou
a veriaci neverou
Prázdne schránky bielych perín
sú iba naplneným odpadkovým košom

pretože zabudli poznať
zmysel svietiacej duše
a živého nádychu a výdychu

(POLARITA)

Aj slová občas bolia
nechtami vyryté
na kus papierovej kože

Pýtam sa
kde je kto
a kde si ty

Neprítomný hmotou
v túžbe uvidieť viac
než vidíš vo hviezdach

Skoro ako živočích v listoch
ktoré žijú vo vlhku
prežívajú svoj tajný zmysel
nádychov a výdychov

A keď si prítomný so všetkými
škvrnami na tele
objímaš teplom hypersenzibilitu
čo sníva o horúcej vode
a potápa si vlasy
v oceáne šialenstva

Mlčí

pretože aj činy občas bolia
Zubami vtlačené
na kus železného plechu

Kde som
a kde je ten druhý
spiaci na opačnom póle jablka

A tak sa rozprávam s drozdom v parku
Štyri hodiny ráno
päť hodín ráno
šesť hodín
sedem
o ôsmej vstávam
Už kričím
že si nezanechal ani odkaz
podpísaný perami

pretože občas bolia slová aj činy
ktoré si nevyslovil a nevybral
z medvedieho spánku

A hoci si prišiel ako anjel
s bosými nohami
ba staral sa o sladkosť domova
kde som mala takmer všetko

V trpkosti tvojho smiechu
zobudila som sa
omámená v náručí
s malými prstami
neviditeľného prachu

Chcem spať

(ANJEL BLÁZNOV)

Kiežby sme si neboli takí podobní
aby sme necítili každého bolesť
vo veľkých rozmeroch po obvode
tam, kde svetlo bolo nútené zhasnúť

Padlí bez pier z bavlny
modlia sa nad pomníkom z kostí
Už to nie je užívanie si v daždi
ale skromné mučenie a opakovanie
všetkých nasledujúcich fráz

Neznesiteľné bytie a tvoj vnútorný hlas
preháňali sa po dialnici posypanej soľou
bez budúcnosti a videného obrazu
samého seba v zrkadle
pretože sa bojíš, že sa vznieti
a rozpráši všetko živé okolo

Prečo si sa vôbec pýtal
ako pokračovať v riešení tejto rovnice
keď už vtedy si bol rozhodnutý
preškrtnúť jej výsledok

A že len získavaš čas na hľadanie
princípu a zásad pomínutelnosti

Dni ubiehali pomaly
a na mesto sadala hmla, ktorá mrzla
v tichom priestore kráčalo bezduché telo
nikam a na nikoho sa neobzerá
pláva v bazéne bez odpovedí
nezanecháva žiadne stopy

nedýcha

Ty mlčíš a neposlúchaš
nereaguješ na motýlie krídla jedinej farby
Si vo vlastnom presvedčení
že nedokážeš milovať viac než miluješ seba
a zároveň sa nenávidíš

Kradnem slová z cudzích materiálov
ktoré mi dávajú pomoc
Sú to tí druhí, čo sa starajú

Skoro ako rozmanitosť vied
Základy sa očistili
a na ceste do hĺbky sa opäť zamotávajú
stretávajú sa v empíriách
a rozumovo sa vylučujú

V noci som ako anjel bláznov
ráno tu nie si a nezanechal si ani odkaz
So slanou vodou v očiach
strácam sa v prázdnom námestí
kde nepočúvam
nevidím a nevnímam

ja nemlčím a tiež neposlúcham
pretože nechcem
hoci si priznávam zmenu slobody

V opojení alkoholu a drog
ten tvoj zázračný čas utiekol
v márnosti o preteky s tým mojím

Bez ľudskosti nič nezistíš
pretože riešenie tak zaláskovanej rovnice
v súčasnom svete neexistuje

”

Lucia Huňadyová pochádza z Nitry, študovala v Bratislave na ŠÚV keramický dizajn a momentálne je študentkou magisterského ročníka Akadémie umení v Banskej Bystrici v ateliéri Voľného figurálneho sochárstva. Popri sochárskej tvorbe sa venuje aj fotografovaniu a grafickému editovaniu najmä vlastných kníh.

Literárnej tvorbe sa venuje viac než desať rokov a ako sama vraví, stále je čo zlepšovať. Inklinuje k poézii a krátkej poviedke, v roku 2014 vydala prvotinu, autorskú knihu Socha fotka kresba alebo výtvarník viet, kde kombinovala literárnu tvorbu s výtvarnou. V tomto roku sa zúčastnila 6. ročníka festivalu Ars Poetica Neosoliensis a získala ocenenie v súťaži Literárne Topolčany (kategória poézia). A čo autorka chce? „Umenie je všetko, je celým vesmírom, človek môže všetko, človek je umením.“

Kontakt:

FB – Lucy Hunady Art

www.issuu.com/lucyhunady

www.behance.net/LucyHunady

Juraj Majtán

poviedka

(IBA SLOVÁ)

„Najničivejšia zbraň nie je oštep, ani delo, ktoré môžu zraniť telo, či zničiť hradby. Najhroznejšia zo zbraní je slovo, ktoré zničí život bez stopy krvi a rany po ňom sa nikdy nezahoja.“

Paulo Coelho

Slabý tlkot srdca prehlušuje ticho v tmavej miestnosti. Jeho nositeľ strnulo leží na opotrebovanom matraci. Iba nutkavá potreba mu dokáže samovoľne vyvolať pohyb v tele. Tento automatický úkon spravil už nespočetnekrát. Ani teraz sa nebude odlišovať od ostatných. Potrebuje si dať dávku heroínu! Pomocou nej dokáže utiecť na krátky okamih od bolestivej minulosti, ktorá ho prenasleduje v neustále sa opakujúcich spomienkach. Snaží sa ich prekryť a zároveň na ne zabudnúť. To ony mu vytvorili trhlinu v duši, ktorá ho zaživa požiera. Najprv mala veľkosť špendlíkovej hlavičky, ale potom sa mu rozšírila do jeho skrytých záhybov, kde nad ňou stratil kontrolu. Aj teraz ju bude chcieť zašít krátkym opojným stavom polosyntetického šťastia. Lepšie riešenie na túto duševnú rakovinu nenašiel. Dnes potrebuje poriadnu porciu, on tomu hovorí, silného objatia, zosobneného do všetkého, čo mu v živote chýbalo. Berie do rúk striekačku s ihlou, v nej už má požadovanú dávku na miligram presne pripravenú. Nahmatá si žilu, je ako tunel, cez ktorý sa dostaví namiešaný kokteil euforických stavov a pocitov. Stláča. Neprúdi doňho iba prášok na dušu, ale aj čosi iné, čo si uvedomoval, že raz zákonite musí prísť. Hlavou mu v rýchlom slede prebleskujú spomienky, hlavne na obdobie z univerzity, kde dosahoval výborné výsledky a život mal celý pred sebou. Mal sa stáčať iným smerom. Ale niečo mu to prekazilo. Spomienky sa vytrácajú, nastupuje tma, tlkot srdca pomaly ustáva, tentoraz sa cez tunel dostavuje smrť.

Štátnice

Raňajšie svetlo mu dáva príjemný pocit z nového dňa. Nevyspal sa veľmi, ale tak ako fénix, ktorý

zhorel, aby sa mohol zo svojho popola znovu narodiť, on podobne prežíva pri východe slnka. Vtedy môže začať znovu od začiatku, všetky zosobnené tiene vynárajúce sa z tmy hodiť za hlavu a opäť pokračovať v tom, čo si zaumienil. Tento zaužívaný stereotyp trvá už niekoľko týždňov. Ale dnes tomu spraví rázny koniec, pretože to bola jeho posledná noc pred štátnicami. Cíti sa vyčerpaný, ale napriek tomu sebaistý. Predsa, musí sa tak cítiť, keď chce uspieť, povie si sám pre seba. No niečo ho hlboko v duši ťaží, akási kotva, ktorá ho neúprosne ťahá ku dnu. Pri pomyslení na neúspech ho strasie. Nie chce, ale musí uspieť! To je jeho životná mantra, ktorá ho navonok poháňa, no zároveň aj nekontrolovateľne vysáva. Práve v nej sa ukrýva trhlina jeho duše. Tento stredobod života si nevybral, bol mu naordinovaný, aby sa mohol oslobodiť od ťažoby, ktorá v ňom bola počas celého života prítomná, a tak konečne zažiť pocit šťastia. Teraz, keď ho má na dosah, nemôže spraviť žiadnu chybu. Nič nechce ponechať náhode, preto si aj privstal skoršie ako obvykle. Všetko má precízne naplánované – od sprchy k ľahkým raňajkám až po slávnostné uväzovanie kravaty. Situácia je pod kontrolou. Precíznosť a vytrvalosť sú jeho hlavnými charakterovými vlastnosťami, no má to aj odvrátenú stranu. Je si toho vedomý, no cíti sa bezmocný s tým niečo spraviť. Keby sa dokázal oslobodiť, dal by za to všetko. To všetko teraz investoval do usilovného učenia, ktoré mu má priniesť vytúženú slobodu a nápravu jeho osobnosti.

Odchádza z domu, nastupuje na električku a o pár minút sa nachádza na univerzitnej pôde. Je tam o čosi skoršie, nevedí mu to, nič predsa nechce premeškať, aspoň si zopakuje už aj tak takmer dokonale naučené odpovede. Po hodine prichádza skúšajúca komisia. Je tam aj profesor, ktorý ho pred rokom vyučoval. Pamätá si ho, bol totiž jediný, čo spravil u neho skúšku na prvýkrát, a to na výbornú. V tento deň má poradové číslo dva, keby mohol, šiel by hneď prvý, nech to má čo najskôr za sebou. Volajú prvého. On zostáva pokojný, síce čas sa mu pri čakaní predlžuje, ale už je tak blízko k svojmu vytúženému cieľu, preto nechce v sebe vyvolať žiadny negatívny pocit. Prvý študent vychádza prepotený z miestnosti, je nasiaknutý smútkom, pozrie sa na neho, nemusí byť ani študovaný psychológ, vie, že pôjde na opravný termín. Teraz je tu ale čas pre neho. Všetka jeho snaha a úsilie sa majú manifestovať za krátky okamih práve v tej miestnosti. Volajú ho. Vykračuje si sebavedomo, veď má prečo, hoci jeho vnútro zrkadlí čosi iné. Je to len umelá maska, aby presvedčil aspoň okolie, keď už seba nedokáže. Nachádza sa v miestnosti. Po obojstrannom pozdrave s komisiou dostáva tri otázky, na ktoré má prípravu pätnásť minút.

Nepotrebuje ich, vie na všetky odpovedať okamžite, bez zaváhania. Ale aby neurazil šťastie, prípadne autoritu skúšajúcich, pretrpí posledné minúty.

V jeho vnútri sa začína odohrávať ohňostroj uvoľňujúceho šťastia. Po zodpovedaní všetkých otázok, skúšajúci uznanlivo kývajú hlavou. Má to opäť všetko za výbornú. Teraz môže prepuknúť oslavný bengál v jeho duši. Po opustení miestnosti bezmyšlienkovite uteká chodbou, aby to vykričal do sveta. Nie, najprv to chce oznámiť svojmu otcovi, najdôležitejšej osobe v jeho živote. Váži si ho, je pre neho všetkým. Potrebuje sa pochváliť červeným diplomom, ba priam má chorobnú potrebu povedať mu, že to má úspešne za sebou. Berie do rúk mobil a vytáča otcove číslo. Telefón monotónne vyzvára.

„Čo chceš?!“ ozve sa po chvíli.

„Ahoj. To som ja, chcem ti oznámiť...“ nestihne ani dopovedať, hlas v telefóne ho preruší: „Kurva, nevieš, že teraz mám dôležité stretnutie?“

„Ja som ti chcel len oznámiť, že...“ jeho hlas sa láme a slabne, odchádza niekde do stratena.

„Že čo? Nemám čas na tvoje nezmyselné reči.“

Po krátkej odmlke pozbiera zvyšky posledných

síl, poprie svoju hrdosť, vrátane seba samého, všetko pre dosiahnutie svojho osobného cieľa. „Volám ti,“ servilne začne, „že som spravil štátnice s vyznamenaním.“

„Aha, zabudol som, že máš tie svoje štátnice. To ma musíš s tým otravovať práve teraz? Spamätaj sa, lebo takto nikdy nedospeješ!“ Spojenie sa prerušuje. Telefón mu padá z rúk, ladové ostne slov z druhého konca mu umŕtvili končatiny tela. Má potrebu kričať, teraz nie od radosti, no nedokáže to, takisto by chcel plakať, ale ani slzu nedostane zo seba. Je paralyzovaný. Takto si to predsa nepredstavoval. On chcel len dostať pochvalu, uznanie, vlastne len ľudské pohladenie od človeka, od ktorého to nikdy nedostal. Trhlina v jeho duši, vo veľkosti špendlíkovej hlavičky, sa v tomto momente rozšírila ako rakovina do celého jeho života.

Zoltán

Kőrös

hudobný antikvariát

(THE STOOGES ODRHNUTÍ Z REŤAZÍ)

Keď sa kontrakultúra šesťdesiatych rokov pozvoľna menila na svoju vlastnú karikatúru, niekoľko nie príliš normálnych individuí z amerického Stredozápadu odštartovalo svoju súkromnú hudobnú revoltu. Na prelome dvoch rušných dekád veslovali proti záplave rocku, ktorý sa prinajlepšom predal Veľkému Biznisu, alebo upadol so svojou nevýraznosťou do zabudnutia. Stooges v sebe nosili sebavedomú revoltujúcu energiu, ktorá je najdôležitejšou esenciou rock and rollu, a boli aj prvými skutočne punkovými cynikmi. Už žiadne flower power, žiadne naivné úsmevy, len drsná realita ulice. Vytvorili tak premostenie medzi garážovými zázrakmi šesťdesiatych rokov a novými vlnami dravého punku nasledujúcej nepokojnej dekády.

Tri klasické albumy Stooges boli v čase svojho vydania komerčným fiaskom. Doba však rýchlo napredovala a k ich odkazu sa v druhej polovici schyzofrenických sedemdesiatych rokov prihlásili drzí učenici typu Sex Pistols. Hlavným aktérom príbehu sa nakoniec podarilo dostať sa za vodu: Stooges sú dnes rockovými ikonami a Iggyho Popa nazývajú krstným otcom punku. Ale do doby, keď Johnny Rotten vriekal pred americkým publikom stooageovskú klasiku *No Fun*, si kapela užila veľké dávky dobrého aj zlého.

V Ann Arbor, v blízkosti priemyselnej depresie Detroitu, žili svoje životy bratia Ron a Scott Ashetonovci. Boli to týpci znudení a frustrovaní z okolitého časopriestoru a patrili do kategórie „odlišných“ chalanov, ktorí nemali veľa kamarátov. Podobne pôsobil aj Dave Alexander, adolescent s problémovou pleťou a postojom drsňáka. Spoločne

s Ronom sa rozhodli navštíviť Anglicko, aby uvideli v životnej veľkosti britské kapely, ktoré odštartovali niečo, čo bolo skutočnou rockovou revolúciou. Na ostrov, ktorý bol uprostred rockovej horúčky, sa dostali vo veku 16 rokov úplne sami. Stretnutie so surovým koncertom The Who a ich zdivočným obecenstvom, trhajúcim sa za gitarou Peta Townshenda, ktorú hudobník počas vrcholu vystúpenia roztrieskal, presvedčilo Rona aj Dava o ich životnom ciele: stať sa rockovou hviezdou. Keď sa vrátili domov do štátov, ich nadšenie nakazilo aj Scotta a istého Billa Cheathama, a tak čoskoro vznikla kapela, ktorá dostala meno Dirty Shames. Pestovanie drzého imidžu po vzore raných Rolling Stones, poflakovanie sa po uliciach a boj proti nude považovali za dôležitejšie, ako tvrdé cvičenie a v podstate ich ani nikto nikdy nevidel hrať. Ich obvyklým lokálom bola predajňa platní, kde pracoval mladý chalan s nevinnou tvárou a veľkými očami, Jimi Osterberg. V tej dobe ešte nikto netušil, že je to budúci shock-rocker, ktorý sa definitívne odtrhol z reťazí.

Cesta Jimiho k antihrdinovi s menom Iggy Pop začala za bicou súpravou pomerne obyčajnej kapely Iguanas, akých bolo v polovici šesťdesiatych rokov nespočetné množstvo. Vydala aj singel, ale ako mnoho iných, upadol do zabudnutia. Na rozdiel od svojich spoluhráčov však v mladom bubeníkovi driemala nespútaná energia, ktorá čakala na svoje vyslobodenie. Keď Jimiho hudobný vkus nenachádzal v prostredí Iguanas ďalšie uspokojenie, zahlásil svoj odchod. Z kapely si neodniesol iba prvú cennú skúsenosť s hraním, ale aj prezývku Iggy. S týmto kapitálom sa pridal k bluesovej formácii The Prime Movers. Keď po čase cítil, že to ešte stále nie je ono, na radu Mikea Bloomfielda, gitaristu Paul Butterfield Blues Band, sa vybral do Chicaga, aby v jeho černošských štvrtiach nasiakol autentickým bluesom. Zažil tu jeho geniálnu bezprostrednosť a jednoduchosť, ktorú sa mnohí mladí bieli hudobníci snažili napodobniť, väčšinou márne. Iggy si uvedomil, že obyčajná imitácia nevedie k originalite. Ďalšie osvietenie ho pristihlo v Detroit, keď sa dostal na koncert The Doors. Pohľad na dekadentné vystúpenie totálne ožratého Morrisona, ktorý šalejúce obecenstvo úplne odpisoval, Iggyho fascinoval. Rozhodol sa, že bude robiť niečo podobné: v ten večer podali The Doors veľmi slabý výkon, a to ho presvedčilo, že ak dokážu dosiahnuť slávu takíto muzikanti, tak to musí dokázať aj on. Zavolał Ronovi Ashetonovi, s ktorým sa poznal z predajne platní a z okruhu ľudí, ktorí sa pohybovali okolo Prime Movers, a snažil sa ho presvedčiť, aby vytvorili kapelu, akú svet ešte nevidel. Ron sa mal rozhodnúť, či sa s bratom a Davom Alexandrom pridá k novému projektu, alebo bude pokračovať v kapele Chosen Few, s ktorou ho pred nejakým časom zoznámil práve Iggy. Osud chcel, aby si vybral prvú možnosť. V tej chvíli sa zrodila partička, ktorá neskôr vošla do dejín ako Stooges.

Spočiatku to nevyzeralo, že by banda fungovala: prvé mesiace boli plné rečí a iba z času na čas sa dokázala vyprovokovať k vážnejšiemu cvičeniu. Prvé hudobné experimenty prebiehali v pivniciach rodiny Ashetonovcov a matky Dava Alexandra. Intenzívny rámus privádzal rodičov na psychiatriu a aj kvôli tomu si kapela prenajala dom na periférii Ann Arboru, ktorý mal slúžiť ako skúšobňa a jej oficiálna základňa. Nazvali ho Funhouse a svojmu menu ostal verný. Počúvali sa tu veľké dávky hudby a na jedálnom lístku bola naozaj pestrá strava: od free jazzu, bluesu, freak rocku Franka Zappu až po indickú a tibetskú hudbu a gregoriánske chorály, väčšinou všetko výdatne okorené

marihuanou. Keď sa ich manažér vrátil z Montereyského festivalu, kde sa americkej verejnosti predstavil Jimi Hendrix, nadšene uviedol do éteru Funhousu jeho strhujúci debut *Are you experienced?* Nasledujúce tri dni platňa neopustila gramofón a dodala ďalšiu dôležitú dávku inšpirácie. Keď už konečne prišlo odhodlanie, Ronova gitara, Scottova bicia súprava, basgítara Dava a Iggyho vokálny prejav sa s plným nasadením sústredili na silu momentu. Okrem klasických nástrojov používali aj iné inštrumenty, ktoré vydávali zvuk, ako napríklad vysávač, veľké olejové kanistre alebo umývaciu dosku. Povolené bolo úplne všetko, len aby z lampy dostali divokého Džina.

Kapele chýbalo už len meno. Názov sa zrodil uprostred jedného z LSD tripov, počas ktorého v televízii dávali starú americkú komediálnu klasiku *Three Stooges*. S novým názvom *The Psychedelic Stooges* zažili hudobníci svojich prvých pätnásť minút slávy na Halloween roku 1967 v Grande Ballroom v Detroite. Vystúpili ako bizarní predskokani kráľov miestneho undergroundu, kapely MC5. Úvodná štvrťhodinová kakofónia pristihla obecenstvo totálne nepripravené a Iggy s afro-účesom, tvárou namalovanou na bielo, vyholeným obočím a tógou pôsobil dojmom šíaleného exhibicionistu. Vystúpenie malo jasný cieľ – šokovať – a plán vyšiel na sto percent. Manažérovi MC5 Johnovi Sinclairovi padla sánka a nechal sa počuť, že ten rámus ani nie je rock & roll. Vycítil však, že títo klauni majú v sebe potenciál, a tak sa po čase stali pravidelnými predskokanmi MC5. To, čo kapele chýbalo v oblasti inštrumentov, kompenzovala divokým vystupovaním. Vreskot, odhalovanie sa, natieranie sa arašidovým maslom, prikladanie steakov na telo, porezávanie sa so sklom, agresívne konfrontácie s publikom, rozpútavanie vášní a dnes už klasické skoky do obecenstva sa stali Iggyho prínosmi do rockového divadla. Po mnohých koncertoch bolo cítiť pokrok aj v technických schopnostiach hudobníkov a nastal aj posun od freejazzového chaosu k rytmickejšiemu a agresívnejšiemu rocku, v nemalej miere aj pod vplyvom hlučným tvrdasov z MC5.

Veľká chvíľa pre spriaznené kapely nastala koncom leta 1968. Skostnatené a staré vedenie vydavateľstva Elektra, ktoré malo v kapse okrem iných aj *The Doors*, sa rozhodlo vyslať svojho človeka, Dannyho Fieldsa na výskumnú cestu. Mal hľadať nové talenty, ktoré by Elektra mohla speňažiť. Fields bol na túto úlohu ako stvorený, pohyboval sa v umeleckých kruhoch Warholovej „továrne na umenie“, mal dobré kontakty s hudobnou scénou a svoj hľadačský talent si potvrdil aj v polovici 70-tych rokov, keď objavil kapelu *Ramones*, ktorú potom sám manažoval. Keď v septembri 1968 prišiel do študentského kampusu Michiganskej univerzity na koncerty MC5 a ich menších bratov, ktorí si medzičasom skrátili meno na *Stooges*, našiel hudbu, ktorú podľa vlastných slov hľadal celý život. Po vystúpeniach sa zoznámil s kapelami a krátko nato obe podpísali s Elektrou kontrakty.

Keď sa *Stooges* dostali k nahrávaniu, ich zvuk sa ešte stále nedal nazvať celkom normálnym rockom. Danny Fields si do newyorského štúdia Elektry prizval Johna Calea, hudobníka kapely *Velvet Underground*, ktorý si tu prvýkrát mohol vyskúšať rolu producenta. Prvý album *Stooges* je príkladom toho, ako rýchlo a spontánne sa nahrávajú prvotiny legend. Podľa Rona Ashetona vznikli koncepty viacerých skladieb tesne pred ich nahraním: keď Cale videl, že materiály, ako neobyčajne priamočiare a nadupané

1969, I Wanna Be Your Dog, Ann a No Fun, nebudú stačiť na prijateľne dlhé LP, chcel od hudobníkov viac. V priebehu jednej hodiny dali Ron a Iggy na hotelovej izbe dokopy tri ďalšie, rovnako kvalitné kúsky: *Real Cool Time, Not Right a Little Doll*. Podarilo sa ich nahráť hneď na prvý pokus, a to priamo v jednom sete. Keď sa ukázalo, že nebudú stačiť ani tieto, zrealizoval sa nápad Davea Alexandra, východnou mystikou najviac zasiahnutého člena *Stooges*: skladba s názvom *We Will Fall*. Nahrávanie tejto temnej verzie hinduistickej mantry *Om Shri Ranja* v podaní rockových inštrumentov sa zrealizovalo v zasnenej atmosfére štúdia, ktorú navodili vonné tyčinky, svit sviečok a tráva. Do dlhej psychedelickej nahrávky sa pridala aj znervózňujúci zvuk Caleových elektrických huslí. Vznikol tak album, s ktorým sa podarilo dosiahnuť esenciu surovej, a pritom rafinovanej muzikálnej jednoduchosti, akú Iggy zažil počas mesiacov v Chicagu, len pravda, trochu odlišnými – agresívnejšími – metódami.

Debut s názvom *The Stooges* vyšiel v auguste 1969 a obsadil 106. priečku národnej hitparády, čo sa nedalo považovať za príliš veľký úspech. Následné celoamerické turné s množstvom koncertov kapele prospelo a jej zvuk naberal čoraz väčšiu odvahu. V tomto období sa odohralo aj tak trochu komické manželstvo Iggyho. Jeho (ne)šťastnou manželkou sa stala istá Wendy Weisbergová, pekné, ale nie príliš výnimočné dievča pochádzajúce z prostredia slušnej rodiny. Už v deň svadby uzatvárali ostatní členovia kapely stávky na dĺžku trvania zväzku. Dave Alexander, napríklad, prorokoval, že to bude menej, ako vydržia jeho nové golfové topánky. Ron, ktorý bol Iggyho svedkom, sa nezaprel a vystrojil sa do jedného z najlepších kusov svojej zbierky nacistických uniforiem. Keď bolo po svadbe, Wendy sa dala na komplikovanú úlohu „civilizovania“ svojho manžela, čo by znamenalo stop fajčeniu trávy a zaradenie sa do usporiadaného života slušného občana. Po mesiaci si uvedomila, že sa to s Iggyom v tomto smere nepohne, a tak odišla. Nebola ani prvou a ani poslednou ženou vo *Funhouse*, ktorý na nežné pohlavie pôsobil ako magnet. Jednou z jeho najznámejších obyvateľiek bola Nico, kolegyňa Johna Calea z kultového debutu kapely *Velvet Underground*. *Stooges* sa s ňou zoznámili počas nahrávania v New Yorku, keď navštívili Andyho Warhola a jeho kniežací dvor. Nico sa do Iggyho zamilovala a čoskoro prikvitla v Ann Arbore. Počas trojmesačného pobytu vo *Funhouse* naučila Iggyho novotám v oblasti sexu a priniesla aj znalosti o kvalitných vínach a jedle. Nakoniec však sklamaná odišla aj ona.

Blížilo sa nahrávanie nového albumu, ktoré malo tentoraz dostať priestor v štúdiách Elektry v Los Angeles, kde sa okrem iných realizovali aj *The Doors*. Po skúsenostiach s debutom a dlhom turné sa do štúdia vrátili *Stooges* prekypujúci sebavedomím. Privítali ich Don Galucci, nový producent a Ross Meyer, ktorý práve robil posledné úpravy na albume Barbry Streisand, vzdialenom od štýlu *Stooges* na svetelné roky. Práca na platni s názvom *Funhouse* nebola tak živelné rýchla ako pri debute a zaberala niekoľko týždňov, ale výsledkom bol jeden z najbombastickejších počínov gitarovej hudby: už úvodná *Down On The Streets* predstavuje smelých a dravých *Stooges* s energiou jadrovej hlavice a podobný blitzkrieg sa deje aj na ďalších skladbách, akými sú *Loose, TV Eye* alebo *Funhouse*. Na poslednej menovanej sa objavil pre tvrdú hudbu nie zrovna typický saxofón Steva MacKaya, ktorý už s kapelou nejaký čas vystupoval. Aj na toto LP sa dostala jedna experimentálna záležitosť, tentoraz zaradená až na koniec – *L. A. Blues*. Takmer päť minút ohlušujúceho

rámusu, inšpirovaného free jazzom Johna Coltrana, uzatvára album, ktorý ukázal, čo je to geniálne energický rock and roll. Myšlienku prenesenia tryskajúcej sily koncertu na platňu sa podarilo zrealizovať naplno a s Funhousom dospeli Stooges do svojej vrcholovej formy. Keď sa album v júli 1970 objavil v predaji, história sa opakovala: masy, ktoré počúvali ľahko stráviteľné a čoraz mainstreamovejšie hity zvädnutej kvetinovej revolúcie, si Funhouse nekupovali. Šťastí aj preto, že jeho ostrý zvuk nemal možnosť dostať sa do rádií. Z komerčného hľadiska dopadol ešte horšie ako debut.

Po vrcholoch, akým je aj Funhouse – možno nutne, možno nie – zvykne prísť pád. Podľa Rona Ashetona sa nasledujúce obdobie kapely podobalo na pomalú autohaváriu. Počas pobytu v L. A. žili Stooges pochtivým zhýralým životom rockandrollerov. Katalyzátorom udalostí, ktoré mali čoskoro nastať, bol John Adams, bývalý ťažký heroinista, ktorý vystriedal manažéra Jimmyho Silvera. Svojich nových zverencov zoznámil s novými drogami – popíjanie piva, fajčenie trávy a výlety na LSD boli postupom času pozvoľna dopĺňované ochutnávaním čoraz väčšieho sortimentu drog, až sa nakoniec Stooges ocitli uprostred ukážkovej závislosti na heroíne. Jediný, ktorý cestou ťažkého fetáctva nešiel, bol Ron. Pri chaose, ktorý priniesli tvrdé drogy, sa menila aj zostava. Účinkovanie v Stooges bolo viac-menej zárukou sebadeštrukcie: už krátko po vydaní Funhousu bol vyhodnený Dave Alexander, ktorý si vypestoval seriózný problém s pitím. Pohár sa naplnil, keď bol počas jedného koncertu taký strieskaný, že nedokázal vyjsť na pódium. Nahradil ho Zeke Zettner a po jeho krátkom účinkovaní James Recca. Steve Mackay musel odísť v októbri 1970 kvôli totálnej devastácii heroínovou kúrou. Keď Ron uvažoval o vylepšení zvuku, priviedol svojho dávneho kolegu, gitaristu Billa Chethama, ktorého po krátkej dobe nahradil James Williamson, parták z čias Chosen Few. Williamson prišiel do kapely čistý, ale netrvalo dlho a aj on sa strácal v hustej hmle drog. Totálny úpadok priniesol narastajúce konflikty. Podľa slov Rona, ktorý cítil, že je kvôli neúčasti na drogových orgiách z partie čoraz viac vyčleňovaný, Williamson uzurpoval jeho miesto prvého gitaristu a Iggyho ego narástlo do prílišne veľkých rozmerov. Ten sa počas

čoraz nepredvídateľnejších koncertov často ani len nevedel udržať na nohách. Heráková diéta si vyžadovala neustály prísun financií, na čo doplatili nástroje a iný majetok kapely a stávalo sa, že sa hralo priamo za fet. Koncom jednej éry bolo aj presťahovanie sa do centra Ann Arboru, odkiaľ bolo iba na skok k dilerom. Posledným obyvateľom Funhousu bol Ron a krátko po jeho odchode bol dom zábavy zrovnaný so zemou.

Vedenie Elektry sa začalo čoraz viac zaujímať o svoje investície vo firme Stooges, a tak vyslalo Dona Galuccioho na inšpekciu. Ako prvého stretol Rona, ktorého našiel v spoločnosti milovaných nacistických relikvií a oblekov, ale to bol iba slabý čajíček oproti tomu, čo ho čakalo v skúšobni: pohľad na úplne zdevastovaného Iggyho sa stal posledným klincom do rakvy Stooges, a tak sa v júli 1971 Elektra tejto zbytočnej záťaže zbavila. Iggy sa odsťahoval do New Yorku a snažil sa zbaviť závislosti. Odišiel aj Williamson, ktorý bol kvôli problémom so zákonom a povinným drogovým testom nútený vyvarovať sa drogovému prostrediu. Ron a Scott nestačili na udržanie kapely, a tak sa Stooges po prvýkrát rozpadli.

Keď Iggy v New Yorku stretol Davida Bowieho, začalo sa jedno veľmi silné priateľstvo. Bowie, v tej dobe na vrchole obdobia Ziggyho Stardusta, bol veľkým obdivovateľom Stooges a Iggyho ponúkol spoluprácu. Ten skontaktoval Williamsona a navrhol mu, aby s ním ako hlavný gitarista nových Stooges išiel do Londýna. Bowie vybavil kapele vo vydavateľstve Columbia nahrávaciu zmluvu za stotisíc dolárov. Keď sa to dozvedel Ron, nechcel veriť, že Iggy sa na svojich starých kamošov takto vykašlal. Nakoniec sa do Anglicka dostali aj oni – keď si Iggy vypočul veľké množstvo kandidátov na basgitaristu a bubeníka a nenašiel nikoho vhodného, zavolať Ronovi, či by bol s bratom ochotný pridať sa ku kapele. Túžba bratov Ashetonovcov hrať s novými Stooges bola nakoniec väčšia ako ich urazená hrdosť. Scott tak mohol pokračovať vo svojej úlohe a Ron si zobral na starosť basgitaru. Musel sa zmieriť aj s faktom, že tvorivú časť kapely prevzal tandem Pop-Williamson. Chystaný nový materiál mal vyjsť na novom albume *Raw Power*. Obvyklý čas práce začínal o polnoci

a končieval o šiestej ráno a kapela mŕňala veľa síl aj na koncerty. Bola to tvrdá makačka, ktorá mala dokázať, že kapela stojí za vynaložené peniaze. *Raw Power* v remixe Davida Bowieho vyšiel v máji 1973, ale v nablýskanom hluku nových populárnych kapiel a skomercializovaných reliktov predchádzajúceho desaťročia, ktorý vyplňal veľké štadióny, sa nepredal. Nič to však nemení na fakte, že skladby ako napríklad *Search and Destroy*, *Raw Power* a *Gimme Danger* patrili medzi najinšpiratívnejšie zvuky blížiacej sa veľkej punkovej explózie:

*There's nothing left alive
But a pair of glassy eyes
Raise my feelings one more time
Find a little stranger
Say you're gonna feel my hand
say gotta gimme danger wild little stranger
Honey gonna feel my hand
Swear you gonna feel my hand
Swear you gonna feel my hand...*

Po vydaní *Raw Power*-u nastal nový úpadok, už klasicky spojený s drogami a konfliktmi. Aj keď vznikali materiály na štvrtý album, robilo sa turné a do zostavy sa pridali klávesák Bob Scheff, čoskoro vystriedaný Scottom Thurstonom, nevyhnutný koniec Stooges sa blížil. Na Vianoce 1973 už bolo jasné, že Columbia ďalší album nevydá. Vyplatila posledné šeky a pre Stooges nastal čas návratu z Kalifornie do Detroitu. Iggy v tom čase bral všetky drogy, čo sa dali zohnať, Williamson bral celú vec ako biznis a Ron už mal všetko na háku. Posledné vystúpenie mali vo februári 1974 v Michigan Palace v Detroit. Katastrofický koncert je zaznamenaný na platni *Metallic K. O.* Stooges ostali mimo ringu na takmer tri desaťročia.

Keď Iggy zahlásil svoj odchod, vstúpil do novej životnej etapy. V prvom rade sa dal na odvykačky, začal sólovú kariéru, v ktorej spolupracoval okrem iných aj s Williamsonom a zahral si aj vo filmoch. Ashetonovci rozbehli kapelu New Order (nemýliť si s anglickými post-Joy Division), ktorá však nemala dlhé trvanie a neskôr Ron vytvoril formáciu Destroy All Monsters. Ani s týmito kapelami nemal valný úspech, aj keď ich v súčasnosti hudobní znalci znova objavujú. V roku 1973 sa predávkoval heroínom Zeke Zettner a dva roky nato zomrel na následky pitia a zápalu pľúc zakladajúci člen Stooges, Dave Alexander.

Ku vzkrieseniu došlo koncom apríla roku 2003 na kalifornskom Coachella festivale, keď bratia Ashetonovci a Iggy odohrali za účasti basgitaristu Mika Watta prvý koncert Stooges po takmer tridsiatich rokoch. Po ňom nasledovali ďalšie a v roku 2006 sa dostali aj na Slovensko, keď ich siedmy ročník festivalu Hodokvas privítal ako headlinerov. Dôkazom ich stále veľkej energie bolo aj vydanie nového albumu *Weirdness* v marci 2007 a svetové turné, ktoré ho nasledovalo. Koncom jednej éry bola nečakaná smrť Rona Ashetona, ktorý umrel v januári 2009 vo veku 60 rokov. Podľa nedávnych Iggyho vyjadrení, s Ronovým úmrtím nastal koniec originálnych Stooges, ale zvyšok kapely pokračuje dodnes. Rolu Rona Ashetona – tentoraz definitívne – prevzal James Williamson. A ako ďalej? To ukáže čas.

Damian Čataj

poézia

(HANK)

Počuli ste niekedy hlas Charlesa Bukowskeho?
Toho drsného ožralu, čo pretiahol kvantá žien
a vypil všetko pivo sveta?
Prepítý starec, ktorý písal o chlaste, sexe
a dostihoch.
Zahádzaný fľaškami, fajčiari lacné cigary
Šlapky za 50 \$\$
A nezaplatené nájomné...
Trieskajúc do písacieho stroja poéziu
vtlačajúc do papiera po písmenku svoju samotu
A predsa v jeho hlase a poézii je kus chlapca
pozerajúceho sa hanblivo z okna
cez záclonu do ulice
Vystrašený a nahý pred svetom
Tak ako vy
Tak ako ja
Tak ako ľudia čo nemajú čo stratiť len
samých seba
Nazdravie Hank ty starý sviniar...

(AKO KAMEŇ POHODENÝ DO VODY)

Sedeli sme a rozprávali o duši
A ty si sa smiala
A potom si povedala
Možno len tak a možno,
Možno to bol len ston vetra v korunách stromov
a či na veži
Či v srdci kostolných zvonov
Že ti na mne záleží
Sedeli sme a rozprávali za nás telá
A nič viac povedať si už nemusela
Možno len tak a možno, že si mala svoje dôvody
Ako kameň pohodený do vody
Topil som sa v tvojom lone
Cítil všetky vône
Ludskej záhady
Možno len tak a možno, že si mala svoje dôvody
Keď odišla si
Ostal som sám a ty sama
A cesta k tebe zarúbaná
Ako kameň pohodený do vody...

Zuzana Antares

rozhovory

(SAMOTA)

Ako život ide ďalej
starnem do obrazu svojho otca
Pomaly pozerám sa vráskam tvárou v tvár
ja starnúci Don Juan – známy zvodca
čo odložil básne, atrament duše
a túžob kalamár
Ako život ide ďalej, uniká
po mojom boku
sťa premlčaná smutná slabika
ženy môjho života
môj večný príbeh,
večná samota
A život sa nepýta,
Prevrhnutý na hrane
ako posledná sekunda v aréne
starnúceho býka
Ty si moja slabá chvíľka...
ach, ako smutne
smutne je
príd' pozrieť starého priateľa zo života...
čakám ťa
čakám ťa
večná samota...

Kartárka, vedma, čarodejníca, poradkyňa, hlava magického rádu Malé opatství Thelémské. Napísala knihy Sedmero vëšteckých umění (1997), Učebnice výkladu tarotu (2000, 2. vyd. 2002, 3. vyd. 2006), Základy magie (2001), Malá škola čarodějnictví (2002, 2. vyd. 2005), Živlová magie (2004), Učebnice výkladu Crowley tarotu (2005) a Knihu kouzel (2012). Založila Školu vëšteckých umění a esoteriky a Českou tarotovou školu v Brne. Svoj svetonázor opiera o dogmu Theléma, ako ju svojho času skoncipoval britský mág Aleister Crowley (1878 – 1947). Žije a vëští v Brne, má jedného manžela a jedného syna. Narodená v Strelcovi v roku 1962.

LL: Vykladáte, ale aj učíte vykladať. Musí mať človek špecifický dar, aby sa to dokázal naučiť?

ZA: Hodně lidí se to umí naučit. Ale určitě je nutná i nějaká vlohla, stejně, jako se hodně lidí umí naučit na housle, ale málokdo bude houslista. Jsou určitě individuální odlišnosti, protože umění vykladačství je celkem komplexní dovednost – jde o řeč, inteligence, empatie, schopnost složit příběh a druhému ho přerikat, umět číst symboly, mít je nastudovaný... Ale když má někdo třeba i vynikající schopnost zření, ba dokonce je skoro jasnovidný, ale bude mluvit v zamotaných větách, kde chybí podmět a přísudek, tak je mu to celkem platný jak hadovi boty.

Čo presne znamená, že je niekto skoro jasnovidný?

Je rozdiel medzi schopnosťou jasnovidnosti a napr. výkladu karet alebo horoskopu. Jasnovidec zavrie oči – a je tam, vidí to, ví určité, jak se věci mají. Nepotrebuje oporu v kartách nebo v čemkoliv jiném. Není mnoho jasnovidců; říká se, že v každé generaci žije na světě jeden jediný.

Založili ste a prostredníctvom dialkových kurzov vediete Školu vŕsteckých umění a esoteriky a Českou tarotovou školu. Aký je o ne záujem?

Není to, jako když se s dálkovými kurzy začínalo kdysi v devadesátém osmém roce. Tenkrát nic takového nebylo. Byla astrologická škola Pavla Turnovského a jinak nic. Zájemci tehdy byli, po okultismu byl hlad. Ale neměli kam pro poznání jít a šli sem. Mám dojem, že byli i vytrvalejší, že si školu chtěli udělat a zvládnout obor celý, když už se do toho pustili... Teď se mi žák kolikrát přestane ozývat po dvou lekcích, ani nevím, jestli dostudoval, jestli se mu to líbilo, nebo materiály hodil někde po psovi. Nemám se to jak dozvědět, protože když se snažím s dotyčným kontaktovat, telefon nezvedá, na mailly neodpovídá. Tak je to takový trochu o ničem. Na začátku jsme se určitě vyhrabali tak ke sto lidem na půlrok a teď, když je to třicet, tak je to hodně.

Akí ľudia vás navštevujú?

Do věštírny přijdou lidé nejčastěji řešit partnerský vztahy. Jako přijdou fyzicky. Ti aspoň ví, co chtějí. Když někdo na úvod konzultace řekne „mám problém, nevím, co se sebou dělat“, je to kolikrát jenom upozornění, že nechce se sebou dělat nic a byl by rád, kdyby se udělalo samo. Nebo kdybych udělala já. Proto se líp řeší partnerský vztahy, to je jasná a konkrétní otázka. Potom jsou lidé, kteří mně o výklady píšou. Nechtějí nebo nemohou přijít, rádi by řešili svoji otázku písemně. A to bývá problematičtější,

protože jsou to kolikrát všelijací cvoci a písemnou komunikací se cokoliv řeší hůř. Na inzerci a nabídky často reagují i starší lidé, kteří nikoho nemají a chtějí vědět, jestli dožijí v poklidu, jestli se ještě mají do něčeho pustit, nebo už za dva roky umřou a nemá to cenu. Hledají životní elán anebo člověka se kterým si popovídají.

Do kurzů se hlásí spíše ti, kteří se chtějí něco naučit a něco poznat, hledají alternativní životní pohled. I když je opustí, ke své celistvosti ho potřebují. Musí si vyzkoušet tarot nebo numerologii a potom třeba zjistí, že to pro ně není, nebo to budou dělat jako koníčka... Ale takoví ti hlavní, ti nejvíc nadšení lidé, to mám dojem, že už bylo... a možná to zase bude, ale teď se nikomu do ničeho vlastně moc nechce. Daleko víc než magii by lidi potřebovali nějakou soustavnější terapii, jsou hodně ve stresu a zmatení světem. A na tu terapii, třebaže manžel je psychoterapeut, je klidně posunu... (smiech)

Odchádzajú od vás ľudia spokojní?

Někdy jo a někdy ne. Někdy se někdo i naštvě, protože čekal, že dostane víc a že dostane jenom pochvaly a že všechno půjde úplně snadno. Hlavně takoví ti ctižádostivější jsou potom strašně naštvaní a za všechno můžu. (smiech)

Na svojej stránke magick.cz píšete, že odhaľujete skryté skutočnosti sveta, magické schopnosti človeka a zákonitosti behu vecí a osudu. Prečo niektorí ľudia považujú mágiu len za záležitosť fikcie?

Na to se dá těžko rovnou odpovědět. Jednak, že teď je populární vědecké, abych tak řekla, matematické poznání. Oba – matematika a magie – jsou exaktní, přesné systémy, ale se zcela odlišnou logikou. Matematiku napr. do tarotu nikdo nevtěsná, i kdyby já nevím jak chtěl. Skončí počtem pravděpodobnosti a nic víc tam podle mne nedá. Ale taky je pravda, že dnešní lidé jsou podstatně povrchnější a konzumnější, než tomu bylo kdy dřív, jsou netvořiví, často líní přemýšlet. Tu podstatnou souvislost ve skutečnostech nevidí a když ji nevidí – ona tam není. Hotovo.

Na druhou stranu se dá říct, že okultní vědy prožívají pořád spíše rozmach, i když teda kvalitu mnohdy takovou všelijakou... Ale přece jenom je mnoho lidí, kteří se zabývají alchymii nebo magií, daleko víc než třeba čtyřicet nebo i dvacet let zpátky. Tehdy to byl opravdu sem-tam jedinec. Teď jsme na tom podstatně líp. Ale pořád jsou tady ti, co chtějí vědět vše jednoznačně a kolikrát potřebují mít nejvíc ze všeho prvoplánové potěšení. A těm nic neřekne, že existuje hlubší souvislost mezi skutečnostíma nebo že je tu nutnost hledání věcí, které nejsou vidět, jsou za zrakem. To, co je za zrakem, je totiž záračné. Člověk se na svět pořádně nedívá, nehledá to skryté. Ale dřív, možná čím hlouběji do minulosti, tím ve větší míře byli lidé naladěni vidět za přírodou oživující bytosti a bylo jim toto uvažování taky přirozené: že můžou existovat i věci, které nevidíme a mnohdy dávají žitým skutečnostem daleko větší smysl, než když hledám to poctivý rozumový: příčina – důsledek, příčina – důsledek.

Skrývajú sa v každom človeku magické schopnosti?

Magická činnost rovná se vědomá činnost, to bych dala jako podstatní. Magické uskutečnění je uskutečnění záměru, takovými prostředky, které můžou a nemusí být vědecky přípustné. Vědomě neumí konat každé člověk, to je celkem pochopitelné, ale schopnost vědomého jednání má každý člověk. Jsou lidé, kteří jednájí nevědomě,

ale způsobují fenomény, např. v přítomnosti některých disponovaných praskají žárovky, otáčejí se ručičky hodiněk, zpomalují elektroměry a vypadávají pojistky. Ale to bývají spíš nevyrovnaní lidé, kteří mají velice špatnou vnitřní kázeň. Dřív se říkalo, že jsou to hysterické ženy, ale nemusí to být jenom hysterické a jenom ženy. Schopnost působit fenomény bych ale nenazvala prvotně magickou právě proto, že není vědomá. Je to využívání jen jedné, a to té pasivní, polarity univerzální síly.

Ale pokud kdo určitou sílu uchopí a pošle ji konkrétním směrem – tam půjdeš, duchu, a přineseš mi sto tisíc – tak to je magický čin. Hlavně, když se mi těch sto tisíc potom někde objeví, to je úplně nejmagičtější... (úsmev) Jde totiž nejen o ovlivňování, ale i propojení mezi událostma. Na tohle téma jsem viděla tuze pěkný film, Miloš Kopecký tam hrál čerta a nějaký náruživý fotbalový fanoušek, nevím, kdo ho hrál, si toho čerta zavázal, že bude způsobovat ty správný fotbalový výsledky. Ale musel čertovi vysvětlit, že balon musí letět do brány po fyzikální dráze, že ho tam musí kopnout určité hráč za nějakých podmínek. A to je podstata magie. Všechno to musí fungovat podle pravidel, která jsou daná, protože kdyby ne, tento svět nemá smysl a rozpadne se. Nebo se rozpadne ten, kdo se proti těm pravidlům postavil. To jsou takové ti doktorové Faustové. Umění magie je umění pochopit, kdy do podmínek můžu vniknout a jakým způsobem a co tam můžu otočit ve svůj prospěch nebo ve prospěch něčeho, na čem mi záleží. Člověk v sobě ovšem musí nejdříve najít pokoru.

Ako to vyzerá – keď čarujete?

Ať tak nebo tak chce čarování něco, čemu říkám rituální příprava. Já osobně pracuji spíš s mentální magií – práce s představami, modelování vnitřního světa prostřednictvím aktivní imaginace a svolávání pomocníků. Takže když připustím, že budu konat nějaký rituál, tak ho radši budu konat v představě, než že bych měla potřebu vyzdobit si místnost nebo zapálit svíčky a máchat rukama.

Kto sú pomocníci, ktorých zvolávate?

To je podle povahy rituálu. Budu-li konat rituál ve prospěch určitého přání, zvolím pomocníka podle povahy přání. Anebo je cílem obřadu určitý vnitřní posun, vývoj. Pak postupuji dle pravidel, která jsou nezbytná. Je nejjednodušší stupeň, pak následuje jiný, pak další. Jako ve škole.

K čomu sa touto mentálnou mágiou snažíte dospieť?

Aký to má cieľ?

Aby se vědomí co nejméně rozšířilo do nevědomí. Magicky řečeno – pozřít své demony. Člověk si uvědomí konkrétní stránky sebe sama, ale taky stránky, zákruhy, meziprostory v tomto našem světě, na základě kterých věci fungují nebo na základě kterých člověk se světem splývá. Podstatným cílem je duchovní pokrok – to znamená, naučit se zvětšit své vědomí natolik, že jej nezničí smrt. Čili člověk bude umět své vědomí přenést za smrt, což je součástí jeho dalších vývojových stupňů. Umět si uvědomit individuální já i v okamžicích po smrti i v okamžiku při dalším narození. A to už by pak bylo něco jako úmyslné vtělování. Zatím ale nejsme schopni úmyslného vtělování, nebo možná, říká se, že někteří svatí jsou.

V úvode knihy Učebnice výkladu tarotu citujete z Evanjelia podľa sv. Marka. Prečo?

Jo, to souvisí s tím, co píšu hned na začátku, že je to Kosmická hra pro obecný lid. „To, co je císařovo, patří

císařovi, a co je boží, patří Bohu.“ Tedy každému co jeho jest. Tím trochu nepřímě naznačuju, že hold to, co je císařovo, čili to, co je materiální, nepatří do duchovních věd, a to, co je duchovní, se nedá motat s oním materiálním výkladem na vztahy, na práci, na zdraví a tak podobně.

Ako vás ovplyvnila Biblia?

Nejsem křesťan – tím začnu. V tomto smyslu ne. Ale myslím si, že mnohé poznatky – protože přece jenom je křesťanství učení, se kterým se našinec pořád setkává, je součástí vzdělanosti, kultury – získáváme z Bible, bereme je za svoje, aniž bychom byli věřící. Ale tak nějak kdesi na pozadí člověk má pocit, že ano, je nějaký Bůh: tak jak se to tady píše, tak to může fungovat. Já jsem hodně studovala antropozofa Rudolfa Steinera, který vychází i z Bible. Často vysvětluje křesťanství a mně se víc líbí vysvětlení Steinerovo, než to klasický věroučný. Steiner říká, že příchod Krista byl duchovně připravovaným okamžikem nebo událostí a že se jím změnil duchovní vývoj lidstva. Že lidé směřovali k duchovnímu zatuhnutí a věčný impuls Kristův lidstvo od tohoto tuhnutí odklonil, což je vlastně podstatou spasení. Takže když se mne takhle zeptáte, mám pocit, že mě asi víc ovlivnil Steiner s jeho pojetí Bible. Mám ráda i židovskou kulturu, nebudu říkat, že ji znám dobře, ale něco z ní znám. I ve Starém zákonu jsou věci, které mne oslovují nebo které jsou mně do určité míry blízké a pokládám je za zásadní.

Ktoré?

Tóra – tedy pět knih Mojžíšových. A žalmy. Nevím proč – možná jsem jim nejlíp rozuměla.

Podľa učenia Thelémy sme v súčasnosti tiež uprostred akéhosi duchovného zlomu. Môžete to trochu priblížiť?

Jde vlastně o důsledek skutečnosti, že svět se pohybuje v cyklech. Jeden cyklus se dělí na menší cykly a ty menší zase na nějaké jiné, ještě menší. Na začátku minulého století došlo k završení jednoho cyklu a započetí druhého, přičemž završení toho jednoho, nebo celý ten zlom, se projevil viditelně v tom, že se začínají měnit poměry, řekneme mezi lidma, mezi muži a ženami. Rodí se hodně dětí, taky se mění poměr lidí samotných k sobě, jako kdyby k sobě znovu hledali cestu – nejen po duchovní stránce. Objevují se omezující nařízení – např. že máme přecházet ulici na zelenou. Z duchovního hlediska je nesmysl, že člověk nemůže chodit po ulici svobodně. A k tomu se připojují i další skutečnosti, třeba že povstávají starší bohové, což jsou, psychologicky vzato, oblasti nevědomých sil v duši člověka. Jejich následkem jsou ničivé události, jako třeba velké války, atomové bomby, neznámé viry. Můžeme říct, že monoteistická náboženství tyhle síly pro doby dřívější výrazně urovnala. Protože monoteismus, to jsou patriarchální vztahy. Všechno podléhá jedné linii, všechno směřuje k centralizovaným velkým celkům – třeba církve, ale i států. Ústup těchto celků v důsledku zlomu se projevuje všude kolem, vidíme to: všude je bordel, každý si dělá, co chce, vládne jakási anarchie a pokusy o centralizované celky skončily často diktaturama. A pak politické revoluce, což je krok zpět. On se musí ustavit ten pořádek jiný.

*

Druhú časť rozhovoru si budete môcť prečítať v ďalšom čísle Slniečnika. Za čas a ochotu ďakujeme skvelej Zuzane Antares. Foto: Vítá Ivičičová & Roman. Zhovárala sa Lucia Lenická.

DÔLEŽITÉ! (záverečník)

Ak sa ti Slnecník zapáčil a chceš ho podporiť a povzbudiť do ďalšej činnosti, je niekoľko možností: otvoriť šuplík, prípadne dušu, a poslať nám kúsok v podobe básní, poviedok, fejtónov, kresieb, koláží, karikatúr, komiksov...

Svoje dielka nám môžeš priviať na redakčný mail: slnecnik.redakcia@gmail.com. Ďalej sa môžeš zmieniť o Slnecníku u svojich priateľov a známych, prípadne im ho po prečítaní posunúť. Vo fyzickej podobe ho nájdeš v nitrianskej Trafačke, šalianskej Čajovni na konci vesmíru či v Knižnici Jána Johanidesa.

Môžeš nás sledovať a odporúčať aj na internete – www.slnecnik.eu, Časopis Slnecník (fb). Napíš nám svoje kritické dojmy, učíme sa na chybách, ale robiť treba s láskou.

Tvoji redaktori

SLNEČNÍK

KULTÚRNO-LITERÁRNY ČASOPIS

Slnecník – trojmesačník pre vlastnú tvorbu, september 2016, číslo 5. Cena: 0 €.

REDAKCIA

Šéfredaktor: Juraj Majtán

Zástupca šéfredaktora:

Matej Matúš

Redakčná rada: Lucia Lenická, Rudolf Majtán, Miloslav Špoták, Zoltán Kőrös

Jazyková úprava:

Lucia Lenická

Grafická úprava:

Richard Špurnaj

Fotografia na obálke:

Tomáš Morilon

Karikatúry: Rudolf Majtán

Fotografie: Matej Matúš,

Tomáš Morilon, Lucia

Huňadyová

Podporovatelia:

www.zverokruh.sk,

www.horoscopeyourself.com

Email:

slnecnik.redakcia@gmail.com

Web: www.slnecnik.eu

Facebook: Časopis Slnecník

Vydavateľ: Juraj Majtán,

Vašinova 50/D, 949 01 Nitra

Nakladateľ: Neformálna skupina Juraj Majtán, Rudolf Majtán, Lucia Lenická

Náklad: 150 ks

Ročník vydania: 2. ročník

Registračné číslo

Ministerstva kultúry SR:

EV 5221/15

Všetky príspevky sú chránené autorským zákonom.

ISSN: 1336-4499

Tento projekt sa uskutočnil vďaka finančnej podpore Nitrianskej komunitnej nadácie a spoločnosti Reydel. Ďakujeme.

NITRIANSKA
KOMUNITNÁ
NADÁCIA

REYDEL
automotive

NEW KID ON THE BLOCK

Arts Down, Evolve Urban Arts